

T.C.
İSTANBUL NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ (TEZLİ) YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN ANNELERİNİN
ÇALIŞMA DURUMLARIYLA ÖZ YETERLİK VE BAŞA ÇIKMA
TUTUMLARI İLİŞKİSİ

Irmak EMÜL

Yüksek Lisans Tezi

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN ANNELERİNİN
ÇALIŞMA DURUMLARIYLA ÖZ YETERLİK VE BAŞA ÇIKMA
TUTUMLARI İLİŞKİSİ

Irmak EMÜL

T.C.
İstanbul Nişantaşı Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji (Tezli) Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans Tezi

ORCID ID: 0009-0007-5951-0733

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Devran TAN

İstanbul
Şubat 2024

KABUL VE ONAY

Irmak EMÜL tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Annelerinin Çalışma Durumlarıyla Öz yeterlik ve Başa Çıkma Tutumları İlişkisi” başlıklı bu çalışma, 22 Şubat 2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi: **Dr. Öğr. Üyesi Kader BAHAYİ** _____
Okan Üniversitesi

Jüri Üyesi: **Dr. Öğr. Üyesi Emel Aner AKTAN** _____
İstanbul Nişantaşı Üniversitesi

Tez Danışmanı: **Prof. Dr. Devran TAN** _____
İstanbul Nişantaşı Üniversitesi

Jüri tarafından kabul edilen bu çalışmanın Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Enstitü Yönetim Kurulu;

Karar Tarihi :

Karar Numarası :

Dr. Öğr. Üyesi Şerafettin SEVGİLİ
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını tezimin/projemin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

22 Şubat 2024

Irmak EMÜL

SAVUNMA ÖNCESİ ONAYLAR

BENZERLİK ONAYI		
Başlık	Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Annelerinin Çalışma Durumlarıyla Öz Yeterlik ve Başa Çıkma Tutumları İlişkisi	
Savunma Tarihi	22.02.2024	
Sayfa Sayısı	95	
Benzerlik Yüzdesi (%)	%15	
Benzerlik Yüzdesi (%) (Kaynakça Hariç)	%15	
Taranan Program	Turnitin	
Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın kapak sayfası, giriş, özet, ana bölümler ve sonuç kısımlarından oluşan çalışmam için şahsım ve tez danışmanım/Enstitü Sorumlusu tarafından intihal tespit programında taraması yapılmıştır. Tez Danışmanımın gözetiminde tamamladığım çalışmamın azami benzerlik oranlarına göre intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.		
Öğrenci	Danışman	Enstitü Sorumlusu
Irmak EMÜL	Prof. Dr. Devran TAN	

ETİK KURUL ONAYI		
Başlık	Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Annelerinin Çalışma Durumlarıyla Öz Yeterlik ve Başa Çıkma Tutumları İlişkisi	
Etik Kurul Toplantı Tarihi	14.08.2023	
Etik Kurul Karar No	2023/43	
	Enstitü Sekreteri	

TEZDEN ÇIKARILAN YAYIN		
Yayın Künyesi	Emül, I. (2024). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Annelerinin Çalışma Durumlarıyla Öz Yeterlik ve Başa Çıkma Tutumları İlişkisi. 7. Uluslararası Ayasofya Multidisipliner Bilimsel Araştırma Kongresi	
Yayın Türü	☐ Ulusal Hakemli Dergide Makale ☐ Uluslararası Hakemli Dergide Makale ☐ Ulusal Kongre/Sempozyumda Bildiri ☒ Uluslararası Kongre Sempozyumda Bildiri	
	Enstitü Sekreteri	

TEŞEKKÜR

Lisansüstü eğitim sürecimde değerli fikirleri ile bana yol gösteren, ilgi ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, birlikte çalışmaktan onur duyduğum çok kıymetli danışmanım Prof. Dr. Devran Tan 'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca sevgilerini ve desteklerini her daim hissettiğim, sayısız fedakârlıklarıyla arkamda durarak hedeflerime ulaşmamı sağlayan ve varlıklarına her zaman şükrettiğim sevgili babam Adil Emül'e, annem Mürüvet Emül'e, dedem Hıdır Kurt'a, anneannem Sabire Kurt'a, dayım Cafer Kurt'a ve diğer tüm aile üyelerime teşekkür ediyorum. Sizleri çok seviyorum.

Tanıştığımız ilk günden bu yana sevgisini ve inancını hep hissettiğim kıymetli dostum ve meslektaşım İlayda Şanlı'ya, çalışma süresince yardımlarını esirgemeyen sevgili meslektaşlarım Nergis Karadeniz'e, Meriç Demirel'e çok teşekkür ederim.

Her koşulda yanımda duran değerli dostlarım Emine Ceren Işık'a, Özge Şenler'e, Gamze Elvan'a ve tüm arkadaşlarıma sevgilerimi ve teşekkürlerimi sunarım.

Irmak EMÜL

Şubat, 2024

ÖZET

Irmak EMÜL

Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Annelerinin Çalışma Durumlarıyla Öz Yeterlik ve
Başa Çıkma Tutumları İlişkisi

Yüksek Lisans Tezi

İstanbul, 2024

Bu araştırmada okul öncesi dönemdeki çocukların annelerinin çalışma durumlarıyla ruhsal belirti profilleri, öz yeterlik ve başa çıkma tutumları ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Gelişim döllenme ile başlayan, kendi içinde bilişsel, biyolojik ve sosyoduygusal bütünlüğü olan ve yaşamın son bulmasıyla noktalan bir süreçtir. Bebeklik çağında anne ile kurulan ilk temel ilişkinin sağlıklı oluşu bebeğin yetişkinlik dönemi kişiliğinin zeminini oluşturur. Öz yeterlik kavramı, var olan becerilerimizle neler yapabileceğimize dair olan inancımızı barındırır. Başa çıkma kavramı ise bireyin stresli durumlarla mücadelesinde bilişsel, duygusal ve de davranışsal olarak ortaya koyduğu tepkilerin tümü olarak tanımlanabilir. Bu araştırma sürecinde öz yeterlik, başa çıkma tutumları ve ruhsal belirti profillerinin çalışan annelerin ve çalışmayan annelerin üzerinde etkisi incelenmiştir. Bununla beraber 20-55 yaş aralığındaki gönüllü bireylerin, cinsiyet, yaş, eğitim derecesi, çalışma durumu, gelir düzeyi, medeni durumu gibi değişkenler de incelenmiş ve değişkenlik gösterip göstermediğine bakılmıştır. Bu bilgiler dışında kişisel bilgileriyle ilgili herhangi bir soru bulunmamaktadır. Bu araştırmanın örneklemini iki grup karşılaştırma baz alındığında 200 civar olması gerektiği kararlaştırılıp her bir grup başı 100 kişi alınması hesaplanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak sosyodemografik veri formu, genel öz yeterlik ölçeği (GÖYÖ), başa çıkma tutumları ölçeği (COPE), ruhsal belirti tarama testi (SCL-90-R) kullanılmıştır. Anket form verileri SPSS 23 ve LISREL 8 programları kullanılarak analizler yapılmıştır. Araştırma sürecinde ilk olarak ölçme araçlarının geçerlilik ve güvenilirlik sonuçları incelenmiştir. Bunun için alfa güvenilirlik katsayısı ve doğrulayıcı Faktör analizi sonuçları incelenmiştir. Ölçme araçlarının geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlandıktan sonra ölçme araçlarının yapısına uygun olarak araştırma değişkenleri oluşturulmuştur. Araştırma bulgularına göre çalışan annelerin yetenek, güven, çaba, direnç, öz yeterlik, kendine yardım ve yaklaşım düzeylerinin çalışmayan annelerden yüksek olduğuna işaret edilmiştir. Uyum sağlama, sakınma, kendine ceza, obsesif kompulsif bozukluk, öfke ve düşmanlık düzeylerinin annenin çalışma durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Somatizasyon, kişiler arası duyarlılık, depresyon, anksiyete, fobik anksiyete, paranoid düşünce, psikotizm düzeylerinin çalışmayan annelerde çalışan annelere oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çalışmamız çalışan annelerin öz yeterlik ve başa çıkma tutumlarının, ruhsal durumlarının çalışmayan annelere göre daha yeterli ve gelişmiş olduğunu göstermiştir. Geniş örneklemlili çalışmalarla kişilik özellikleri, çocukluk çağı yaşantıları gibi öz yeterlik ve başa çıkma tutumlarını etkileyebilecek durumların araştırılması önerilir.

Anahtar Kelimeler

Anne, öz yeterlik, başa çıkma, ruhsal belirti

ABSTRACT

Irmak EMÜL

The Relationship Between Working Status and Self-Efficacy and Coping Attitudes of
Mothers with Preschool Children

Master's Thesis

İstanbul, 2024

In this research, the aim is to examine the relationship between the working status of mothers of preschool children and their psychological symptom profiles, self-efficacy, and coping attitudes. Development is a process starting with conception, encompassing cognitive, biological, and socio-emotional integrity, and concluding with the end of life. The healthy formation of the initial foundational relationship with the mother during infancy lays the groundwork for the child's adult personality. The concept of self-efficacy includes our belief in what we can achieve with our existing skills, while coping refers to the cognitive, emotional, and behavioral responses an individual exhibits in dealing with stressful situations. This study explores the impact of self-efficacy, coping attitudes, and psychological symptom profiles on working and non-working mothers. Additionally, voluntary individuals aged 20-55 are examined for variables such as gender, age, education level, employment status, income, and marital status to determine variability. The sample size of around 200, with 100 participants in each group, is determined based on a comparative approach. Social-demographic data form, General Self-Efficacy Scale (GSE), Coping Attitudes Scale (COPE), and Symptom Checklist-90-Revised (SCL-90-R) are used as data collection tools. Survey data are analyzed using SPSS 23 and LISREL 8 programs. Initially, the validity and reliability results of measurement tools are examined, including alpha reliability coefficient and confirmatory factor analysis. After establishing the validity and reliability of the measurement tools, research variables are formed in line with their structure. According to the research findings, working mothers demonstrate higher levels of ability, confidence, effort, resistance, self-efficacy, self-help, and approach compared to non-working mothers. Levels of adaptation, avoidance, self-punishment, obsessive-compulsive disorder, anger, and hostility do not vary based on the mothers' employment status. However, non-working mothers show higher levels of somatization, interpersonal sensitivity, depression, anxiety, phobic anxiety, paranoid ideation, and psychotism compared to working mothers. Our study indicates that the self-efficacy, coping attitudes, and psychological states of working mothers are more sufficient and developed than those of non-working mothers. We recommend further research with larger samples to explore personality traits and childhood experiences that may affect self-efficacy and coping attitudes.

Keywords

Mother, self-efficacy, coping, psychological symptoms

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
ETİK BEYAN	ii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	x
SİMGELER DİZİNİ.....	xi
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM: GELİŞİM TANIMI VE DÖNEMLERİ.....	5
1.1. Gelişim	5
1.2. Gelişim Dönemleri	5
1.3. Gelişim Kuramları.....	6
1.3.1. Freud'un Psikanalitik Kuramı.....	6
1.3.2. Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı.....	8
1.3.3. Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı	9
İKİNCİ BÖLÜM: OKUL ÖNCESİ DÖNEM	11
2.1. Okul Öncesi Dönem	11
2.2. Okul Öncesi Dönem Çocukların Gelişim Özellikleri.....	11
2.3. Okul Öncesi Dönem Çocuğunun Gelişiminde Ailenin Rolü.....	12
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: ANNE VE ÇOCUK.....	14
3.1. Anne ve Çocuk İlişkisinin Önemi	14
3.2. Annenin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Anne Çocuk İlişkisi Üzerine Etkisi	15
3.3. Okul Öncesi Dönem Gelişiminde Annenin Rolü	16
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: ANNENİN ÇALIŞMA DURUMU	18
4.1. Annenin Çalışma Durumları	18
4.2. Annenin Çalışma Durumlarının Anne Çocuk İlişkisi Üzerine Etkisi	18
4.3. Annenin Çalışma Durumları ile İlgili Benzer Araştırmalar	19
BEŞİNCİ BÖLÜM: ÖZ YETERLİK.....	21
5.1. Öz Yeterlik Kavramı	21
5.2. Anne ve Öz Yeterlik.....	21

5.3. Öz Yeterlik ile İlgili Benzer Çalışmalar	22
ALTINCI BÖLÜM: BAŞA ÇIKMA TUTUMLARI.....	24
6.1. Başa Çıkma Kavramı.....	24
6.2. Başa Çıkma Yöntemleri	24
6.2.1. Beden ile İlgili Başa Çıkma Tutumları.....	25
6.2.2. Zihinsel, Davranışsal ve Duygusal Başa Çıkma Tutumları.....	26
YEDİNCİ BÖLÜM: YÖNTEM.....	28
7.1. Araştırma Modeli	28
7.2. Evren ve Örneklem.....	28
7.3. Veri Toplama Araçları.....	28
7.3.1. Demografik Bilgi Formu	28
7.3.2. Genel Öz Yeterlik Ölçeği	29
7.3.3. Başa Çıkma Tutumlarını Derecelendirme Ölçeği.....	29
7.3.4. SCL-90 Ruhsal Belirti Tarama Listesi	30
7.4. Verilerin Analizi.....	31
SEKİZİNCİ BÖLÜM: BULGULAR.....	32
8.1. Örneklem	32
8.2. Betimsel İstatistikler.....	33
8.3. Başa Çıkma Tutumları, Öz yeterlik ve Ruhsal Belirti Profilleri Düzeyi Eğitim Seviyesine Göre Farklılaşmakta Mıdır?	34
8.4. Başa Çıkma Tutumları, Öz yeterlik ve Ruhsal Belirti Profilleri Düzeyi Medeni Duruma Göre Farklılaşmakta Mıdır?	38
8.5. Başa Çıkma Tutumları, Öz yeterlik ve Ruhsal Belirti Profilleri Düzeyi İle Yaşa, Çocuk Sayısı ve Çocuk İle Geçirilen Günlük Süre Arasında Anlamlı İlişki Var Mıdır?	43
8.6. Başa Çıkma Tutumları, Öz Yeterlik ve Ruhsal Belirti Profilleri Düzeyleri Arasında Anlamlı İlişki Var Mıdır?	46
8.7. Başa Çıkma Tutumları, Öz Yeterlik ve Ruhsal Belirti Profilleri DüzeyiAnnenin Çalışıp Çalışmama Durumuna Göre Farklılaşmakta Mıdır?	50
8.8. Başa Çıkma Tutumları, Ruhsal Belirti Profilleri ve Annenin Bir İşte Çalışma Durumunun Öz Yeterlilik Algısını Yordama Düzeyi	54
DOKUZUNCU BÖLÜM: TARTIŞMA	56
9.1. “Çalışmayan Annelerin Çalışan Annelere Göre Öz Yeterlilikleri Daha Güçlüdür” Hipotezine Yönelik Tartışma	56
9.2. “Çalışmayan Annelerin Çalışan Annelere Göre Başa Çıkma Tutumları Daha Etkilidir” Hipotezine Yönelik Tartışma	58

9.3. “Çalışan Annelerin Ruhsal Belirti Profilleri, Özellikle Anksiyete ve Depresyon Düzeyleri Çalışmayan Annelere Göre Daha Yüksektir.” Hipotezine Yönelik Tartışma	59
9.4. Başa Çıkma Tutumları, Öz yeterlik ve Ruhsal Belirti Profilleri Düzeyi Medeni Duruma Göre Farklılaşmakta Mıdır?” Problemine Yönelik Tartışma	60
9.5. “Başa Çıkma Tutumları, Ruhsal Belirti Profilleri ve Annenin Bir İşte Çalışma Durumu Öz Yeterlik Algısını Yordamaktadır.” Hipotezine Yönelik Tartışma	61
SONUÇ VE ÖNERİLER	62
KAYNAKLAR	63
EK 1. BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU	68
EK 2. SOSYODEMOGRAFİK VERİ FORMU	69
EK 3. GENEL ÖZ YETERLİK ÖLÇEĞİ.....	71
EK 4. BAŞA ÇIKMA TUTUMLARI ÖLÇEĞİ COPE-R.....	72
EK 5. SCL-90R TARAMA TESTİ.....	74
ETİK KURUL KARAR SURETİ.....	79
ÖLÇEK İZNİ	80
ÖLÇEK İZNİ	81

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Araştırma Örneklemi	32
Tablo 2. Betimsel İstatistikler	33
Tablo 3. Eğitim Seviyesi İçin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	34
Tablo 4. Medeni Durum İçin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	39
Tablo 5. Öz Yeterlikleri, Başa Çıkma Tutumları ve Ruhsal Belirti Profilleri ile Yaş, Çocuk Sayısı ve Çocuk ile Günlük Geçirilen Süre Değişkenleri için Spearman Brown Sıra Farkları Korelasyon Analizi Sonuçları	43
Tablo 6. Öz Yeterlikleri, Başa Çıkma Tutumları ve Ruhsal Belirti Profilleri Düzeyleri için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi (r)	46
Tablo 7. Annenin Çalışma Durumu İçin T Test Sonuçları	50
Tablo 8. Başa Çıkma Tutumları ve Ruhsal Belirti Profillerinin Öz Yeterlilik Algısını Yordama Düzeyi İçin Regresyon Analizi	54

SİMGELER DİZİNİ

Simge	Açıklama
N	Veri sayısı
$\bar{x}$	Aritmetik ortalama
p	Anlamlılık düzeyi
r	Korelasyon katsayısı
SS	Standart sapma

KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltma	Açıklama
GÖYÖ	Genel Öz Yeterlik Ölçeği
SCL-90-R	Ruhsal Belirti Tarama Testi
SPSS	Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı

GİRİŞ

Gelişim, bebeklikten yaşlılığa kadar sürekliliği olan, bilişsel, biyolojik ve sosyoduygusal olan bütün süreçleri kapsar. Bu süreçler doğum öncesi dönem, bebeklik dönemi, ilk çocukluk dönemi, orta ve ileri çocukluk dönemi, ergenlik dönemi, ilk yetişkinlik dönemi, orta yetişkinlik dönemi, ileri yetişkinlik dönemini kapsamaktadır (Santrock, 2017).

Okul öncesi dönem, bebeklik (0-2) ve ilk çocukluk (2-6) evrelerini kapsayan 0-6 yaş aralığıdır. Okul öncesi dönemde çocukların kazandığı her davranış, yetişkinlik dönemi kişiliğine zemin hazırlar. Bu dönem çocuklar hem fiziksel hem davranışsal hem de bilişsel ve duygusal bir değişimin içine girerler. Bakım verenlerine bir bağıllık söz konusudur (Aral vd., 2002; Davies, 2011).

Çocuk ilk olarak aile ortamında sosyalleşmeye adım atar. Aile ortamında, ebeveynlerin çocuğa yaklaşımı çocuğun aile içindeki konumunu belirler. Bu dönem çocukları bakım verenlerini veya dış çevreyi çok fazla gözlemler ve rol model olarak alır. Bu sebeple ailenin dinamiği çocuğun yaşam boyu gelişimine etki edecektir.

Aile ortamında bir birey olarak kabul görülen ve ilgi ile büyüyen çocukların sosyal ortamlarda daha girişken, fikirlerinde özgür, ve akran ilişkilerinde etkin oldukları ortaya konulmuştur (Yavuzer, 2021: 132). Ebeveynin çocuğa karşı sergilediği tutum ve davranışlar çocuğun dış dünya ile kurduğu ilişkinin temelini oluşturur (Çağdaş, 2015: 144). Çocuğun benlik gelişiminde özdeşim kurduğu bakım verenin kişiliğinin de önemi vardır (Kulaksızoğlu, 2019: 135).

Anne ile ilk temel ilişki bebeklik döneminden gelmektedir. Kurmuş olduğu bu ilişkinin dinamiğinde bebeğin birtakım ihtiyaçlarının karşılanması yatar. Yaşamın ilk yıllarında bebek, beslenme ve güven arayışı içerisine girmeye başlar, bu da anne ve çocuk arasındaki bağlanmanın temelini oluşturur (Erikson, 1984).

Okul öncesi dönem gelişiminde çocukların etkileşimde bulunduğu ilk kişi annedir. Sonrasında baba da bu ilişkiye dahil olmaktadır. Aile üyelerinin okul öncesi dönemde çocuğa uygun fırsatlar sağlayarak çevresel koşulları oluşturması ve sosyal ortamda problem çözme yetisinin geliştirmesine olanak sağlaması bu dönemin en önemli kazanımlarındandır. Çocuk bu dönemde annesinden ve ailesinden elde ettiği sosyal

beceri kazanımını akranlarıyla problem yaşarken ortaya koyduğunda kendini ifade eder ve farklı bakış açıları kazanarak benliğini oluşturur (Trawick-Smith, 2018).

Bandura (1986), öz-yeterlik kavramından söz eden ilk kişidir. Bandura (1997), yaşamda başarılı olmak için sadece etkin becerilere sahip olmanın yetmeyeceğini aynı zamanda, bireyin bu becerilerini bir durum veya olgu karşısında yönetebilmesine olan inancını da kapsar. Diğer bir tanımla öz yeterlik var olan becerilerimizle neler yapabileceğimize dair olan inancı barındırır (Kurbanoglu, 2004).

Annelerin ebeveyn olarak öz yeterliklerinin güçlenmesine katkı sağlayan faktörlerden biri, çocuk dünyaya gelmeden önce edinmiş olduğu bilgilerdir. Annenin edindiği bu bilgiler bireyin öz yeterlik algısının kuvvetlenmesine destek olmaktadır. Çocuk doğduktan sonra herhangi bir sorunla karşılaşan anne daha önce edinmiş olduğu bu bilgi ve tecrübeleri kullanarak sorunu çözebilmektedir. Sorunu çözdükçe öz yeterliliğini geliştirdiğini fark ettikçe çocuğu ile arasında sağlıklı bir ilişki kuracaktır (Coleman ve Karraker, 1997).

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmamda Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Annelerinin Çalışma Durumlarıyla Ruhsal Belirti Profilleri, Öz Yeterlik ve Başa Çıkma Tutumları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırmada Veri Toplama Aracı olarak “Ruhsal Belirti Profili (SCL 90-R)”, “Demografik Bilgi Formu”, “Genel Öz yeterlik Ölçeği” ve “Başa Çıkma Tutumları Ölçeği (COPE)” kullanılmıştır. Anket form verileri SPSS 22.0 veri analiz programına aktarılarak gerekli analizler yapılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu tez çalışmasının amacı, çalışan okul öncesi annelerin ve çalışmayan annelerin ruhsal belirti profillerinin, öz yeterliklerinin ve başa çıkma tutumlarının karşılaştırılmasıdır. Ayrıca literatür incelendiğinde Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Annelerinin Çalışma Durumlarıyla Ruhsal Belirti Profillerini, Öz Yeterlik ve Başa Çıkma Tutumlarını inceleyen bir araştırmanın olmadığı görülmüştür. Bu kapsamda literatüre de katkı sağlamayı amaçlamaktayız.

Araştırmanın Önemi

Çocuklar ilk güvenli ilişkiyi anneleri ile kurmaktadır. Kurulan bu ilişkinin sağlıklı oluşu bebeğin ihtiyaçlarının karşılanmasına dayanır. Tüm bu ihtiyaçların karşılanabilmesi için annenin de birtakım süreçlere hazırlıklı olması gerekmektedir. Bu süreçler arasında annenin çocuğa karşı yaklaşımı, anneliğe dair bilgi ve tecrübesi, psikolojik sağlamlığı, yaşı ve yakın ilişkilerinde gördüğü destek yer almaktadır. Bu süreçler çocuk ve anne arasındaki ilişkiyi etkilemektedir. Çocuklar aile ortamında bir birey olarak kabul görüldüğünde, ihtiyaçları karşılandığında sosyal ilişkilerinde kendini daha rahat ifade edebilen, özgüvenli bireyler olarak var olmaktadır. Araştırmalar sonucunda anne ile kurulan sağlıklı ilişkinin çocuğun yaşam boyu gelişimine etki ettiği bilinmektedir. Yapılan bu araştırmada da 2-6 yaş arası çocuğa sahip olan annelerin çalışma durumlarının çocuklarına karşı tutumlarının anneliğe dair başa çıkma stratejileri ve özyeterlilik tutumlarının karşılaştırılmasıdır.

Araştırmanın Hipotezleri

H0= Çalışmayan annelerin çalışan annelere göre ruhsal belirti profilleri, öz yeterlikleri ve başa çıkma tutumları arasında fark yoktur.

H1= Çalışmayan annelerin çalışan annelere göre öz yeterlikleri daha güçlüdür.

H2= Çalışmayan annelerin çalışan annelere göre başa çıkma tutumları daha etkilidir.

H3= Çalışan annelerin ruhsal belirti profilleri, özellikle anksiyete ve depresyon düzeyleri çalışmayan annelere göre daha yüksektir.

H4= Başa Çıkma Tutumları, Ruhsal Belirti Profilleri ve Annenin Bir İşte Çalışma Durumunun Öz Yeterlik Algısını Yordamaktadır.

Sayıtlar

Araştırmaya katılacak olan bireylerin soruları doğru ve samimi bir şekilde cevapladıkları varsayılmaktadır. Araştırmaya katılacak olan bireylerin örneklemini temsil ettiği varsayılmıştır. Araştırmada kullanılan Demografik Bilgi Formu, Ruhsal Belirti Profili (SCL 90-R), Genel Öz yeterlik Ölçeği ve Başa Çıkma Tutumları Ölçeği (COPE) verileri geçerli ve güvenilir şekilde ölçecektir.

Sınırlılıklar

- (1) Araştırma örneklem grubuyla sınırlıdır.
- (2) Sonuçlar katılımcıların kendi kişisel cevaplandırmaları ile sınırlıdır.
- (3) Örneklem 20 – 55 yaş aralığındaki bireyler ile sınırlıdır.

Tanımlar

Gelişim: Gelişim, bebeklikten yaşlılığa kadar sürekliliği olan, bilişsel, biyolojik ve sosyoduygusal olan bütün süreçleri kapsar (Santrock, 2017).

Öz Yeterlik: Öz yeterlik var olan becerilerimizle neler yapabileceğimize dair olan inancı barındırır (Kurbanoğlu, 2004).

Başa Çıkma : Başa çıkma kavramı, kişinin stresli durumlarla mücadelesinde bilişsel, duygusal ve de davranışsal olarak ortaya koyduğu tepkilerin tümü olarak tanımlanabilir (Folkman ve Lazarus, 1986).

BİRİNCİ BÖLÜM: GELİŞİM TANIMI VE DÖNEMLERİ

1.1. Gelişim

Gelişim, bebeklikten yaşlılığa kadar sürekliliği olan, bilişsel, biyolojik vesosyoduygusal süreçleri kapsar, Kendi içinde dönemlere ayrılmasıyla birlikte bu dönemlerin belirli süreleri ve özellikleri vardır. Aşağıda bu evrelerin kısa bir tanımı yapılmıştır.

1.2. Gelişim Dönemleri

- Doğum Öncesi Dönem: Dokuz ay süren bir evredir. Döllenme ile başlar doğum ile son bulur.
- Bebeklik Dönemi: Doğumla birlikte 18-24 aya kadar süren dönemi kapsar. Bu evrede bebekler bakım verenlerine aşırı bağımlı olurlar. Bu dönem süresince dil, duysal, motor, sosyal öğrenme ve sembolik düşünce fonksiyonları yavaş yavaş kendini gösterir.
- İlk Çocukluk Dönemi: Bebeklik döneminin sonundan başlayıp altı yaşa kadar devam eden dönemi kapsar. Bu döneme aynı zamanda “okul öncesi dönem” de denir. Bu dönemde öz bakım becerileri gelişir, okula hazırlık dönemi başlar.
- Orta ve İleri Çocukluk Dönemi: 6 yaşın sonundan 11 yaşın sonuna kadar olan dönemi kapsar. Bu dönem ilkokul dönemidir. Temel eğitime adım atılmıştır. Harfleri tanıma, okuma ve yazma becerileri gelişir. Çocuğun dış çevre ile olan bağı daha da kuvvetlenir. Ben merkezietçilik ve kişilik arayışı başlar.
- Ergenlik Dönemi: Çocukluktan yetişkinliğe geçiş evresidir. 12 -21 yaş arasını kapsar. Önemli fiziksel değişimler yaşanır. Kimlik arayışı belirgindir. Soyut ve mantıksal düşünce aktiftir. Akranlar ile iletişimde artış vardır.
- İlk Yetişkinlik Dönemi: Yaklaşık 21 yaş ile 30 yaşına kadar olan süreyi kapsar. Bu dönemde kişisel ve maddi bağımsızlık kazanılır. Partner seçimi, aile kurma, sorumluluk alma bu evrede kendini gösterir.
- Orta Yetişkinlik Dönemi: 40 ‘lı yaşlar ile 60’lı yaşların sonuna kadar süren dönemdir. Kariyerde belli bir noktaya ulaşma ve devam ettirme önceki kuşağa yol gösterici olma gibi belirgin birkaç özellikleri vardır.

- İleri Yetişkinlik Dönemi: 60'lı yaşlardan başlayıp ölüme kadar devam eden süreçtir. Bu dönemde birtakım sağlık sorunları sıklıkla ortaya çıkarken, yaşanan hayatı gözden geçirme, özbakımda zorlanma ve bakıma muhtaç duruma gelme gibi durumlar kendini gösterir (Santrock, 2017).

1.3. Gelişim Kuramları

Her kuram kendi içinde bir yaklaşım benimser ve olayları açıklamaya, yordamaya yardımcı olur. Kuramlar kendinden önce ve sonraki görüşlerle kimi zaman bazı yönleriyle tamamlayıcı olurken bazı yönleriyle de zıt durumdadır. Ama sonuç itibarıyla hepsi birlikte gelişimi bütün çerçevesiyle anlamamıza katkı sağlar (Santrock, 2017). Bu kuramlar; Freud'un Psikanalitik Kuramı, Erikson'ın Psikososyal Gelişim Kuramı, Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı olarak aşağıda sıralanmıştır.

1.3.1. Freud'un Psikanalitik Kuramı

Bu kuram danışanların problemlerinin yaşamın ilk yıllarına dayandığını savunurken aynı zamanda gelişimi anlamamız için zihnin derinliklerine inilmesi gerektiğinin altını çizer. Freud bireyin zihnine ait teorilerini, bilinç ve bilinçdışı yönler arasındaki ayrımı açıklamaya çalışır. Bilinçdışının zihnin gizlenmiş arzular ve motivasyonlar sebebiyle davranış ile düşüncelerimizi büyük ölçüde etkilediğini ileri sürmektedir.

Freud, bu saklı olan dürtüleri fark edilmesi için çaba sarf ederken dirençle karşı karşıya geldiğini ve bunun sonucunda da bastırma gibi ortaya çıkan savunma mekanizmalarına sebebiyet verdiğini belirtmiştir (Chessick, 2007). Freud insan gelişimine dair çalışmalarına devam ederken 1905 yılında psikoseksüel gelişim evreleri kavramını ortaya çıkarmıştır ve erken çocukluk gelişimini her evrede kendi içinde ayırmıştır. Bunlar oral dönem, anal dönem, fallik dönem, latent dönem ve genital dönem olarak aşağıda sıralanmaktadır.

- Oral Dönem: 0-1,5 yaş arasını kapsar. Freud bireyin hazzıyla birlikte doğduğunu savunur. Oral dönemde, yeni doğan bebeğin tüm gereksinimlerini ve doyumlarını ifade etme yolu ağızdır. Bebeğin bu gereksinimini sağlayan ilk kişi genellikle annesidir. Emme işlevi ile bu doyum giderilir. Annenin memesi bebeğin dış dünya ile ilişkisini sağlayan yoldur. Bebekler cisimleri ağızlarına

alarak tanımaya çalışırlar. Bu evrede bebek gerekli doyum noktasında eksiklik yaşarsa veya aşırı doyum alırsa ilerideki dönemlerde, tırnak yeme, birtakım cisimleri kemirme, parmak emme, dudak ısırma, bağımlı kişilik yapısına bürünme gibi birtakım durumlar ortaya çıkabilir (Dinçmen, 2005).

- Anal dönem: 1,5-3 yaş arasını kapsar. Freud çocuğun gereksinimlerinin ve doyumun kaynağının anüs olduğunu savunur. Bebekler bu yaşlarda dışkısını tutma-bırakma refleksi geliştirerek doyumunu karşılarlar. Çoğu çocuk bu dönemde kendini keşfeder ve altını ıslatmak, ıkmak onun en temel gereksinimleridir. Bazen duygularını belli etmek için de bu yöneme başvururlar. Bakım verenlerin çocuğun ihtiyaçlarını gidermesi ileride oluşacak kişiliği açısından önemlidir. Bu dönemde ebeveynin kaygılı, baskıcı, kontrolcü, titiz ve inatçı tutumları gelecekte OKB gibi çeşitli kişilik bozuklukları yaşamasına sebebiyet verebilir (Sadock vd., 2016).
- Fallik dönem: 3-6 yaş arasını kapsar. Çocuklar bu dönemde cinsel organları keşfetme, cinsel farklılıkları anlamaya ve ilgisini kendisi dışında karşı cinse doğru da yönlendirmeye başlar. Kız çocukları eletra kompleksini yaşarlar. Babaya karşı düşkünlük, anneye inatlaşma, rakip görme durumları ile karşılaşılır. Yaş ilerledikçe anneye olan iletişim güçlenmeye başlar. Erkek çocukları ise oedipus kompleksini yaşar. Anneye bağlılık söz konusudur. Rakip olarak babayı görür. Freud her çocuğun ilk aşkının karşı cinsteki ebeveyni olduğunu savunur (Dinçmen, 2005).
- Latent dönem: 6-12 yaş arasını kapsar. Çocuk bu dönemde cinsel ilgilerini bastırma yoluna girer. Anne ve baba ile olan iletişim dışında akranlarıyla da ilişki kurmaya başlar. Bu dönemde her çocuk kendi hemcinsleriyle vakit geçirmeyi tercih ederler. Erkek ve kız çocukları arasında ego savaşı yaşanır. İlgileri sosyal ve zihinsel becerilere kayar (Santrock, 2017).
- Genital dönem: 12 yaş ve sonrasıdır. Psikoseksüel gelişim evresinin son basamağıdır. Büyüme ve değişme dönemidir. Bu evrede cinsellik tekrardan uyanır ve karşı cinse ilgi duyulur. Aile ile çatışmalar yaşanırken, bağımsızlaşma, kendi ayakları üzerinde durma gibi durumlar belirginleşir. Akranlar ile geçirilen

sürede artış olur. Duygudurumları değişkenlik gösterir. Kendini aramaya ve kişiliklerini tanımlamaya çalışırlar (Santrock, 2017).

1.3.2. Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı

Erik Erikson Freud'un psikoseksüel gelişim kuramını psikososyal gelişim kuramı olarak değerlendirmiştir. Erikson'a göre davranışın güdüsü diğer insanlarla iletişime geçtiği sosyal ortamlardır. Freud, temel kişiliğin ilk 5 yılda oluştuğunu savunurken, Erikson bunun 8 dönem boyunca devam ettiğini savunur (Santrock, 2017). Erikson'ın sekiz gelişim ilkesinin her bir evresinde olumlu ve olumsuz öğeleri vardır. Bu iki zıt duygu arasındaki çatışma, o evreye ait krizin öncüsüdür. Her dönemin sonlarında hangi duygunun ön planda olduğu ortaya çıkmaktadır (Dereboy, 1993).

Erikson her insanın yaşamı boyunca birçok güçlükle karşılaşabileceğini, önemli olanın bu krizleri uygun biçimde çözüme ulaştırabilmesi olduğunu savunur. Ona göre bu güçlükler kişinin gelişimine ve psiko-sosyal olgunluğuna katkıda bulunurlar. Her kriz ya da aşama, bireyin gelişimini biçimlendiren ve kişiliğini değiştiren daha önceki kriz ya da aşamaların üzerine kurulmaktadır.

Erik Erikson'un Gelişim Kuramı'nın sekiz evresi şu şekildedir;

- Güvene karşı güvensizlik: Bebekliğin ilk evresidir. Bu dönemde güven gelişir. Özellikle annenin bebeğin ihtiyaçlarını karşılaması güvensizliğin derecesini belirler.
- Özerkliğe karşı utanç ve kuşku: 1 ile 3 yaş arasını kapsar. Çocuk kendini keşfeder ve bağımsızlığını ortaya koymaya çalışır. Çevre tarafından engellenme yaşarsa utanç duygusunu geliştirir.
- Girişimciliğe karşı suçluluk: 3 ile 5 yaş arasını kapsar. Çocuklar bu dönemde kendilerini ispatlamaya çalışır. Sorumluluk alarak aktif olmaya çalışırlar. Ebeveynleri tarafından engellenirlerse suçluluk duygusu oluşur.
- Çalışkanlığa karşı aşağılık duygusu: 6 ile 10 yaş arasını kapsar. Çocukların zihinsel aktivitelerinin en çok aktifleştirdiği ve desteklenmesi gerektiği dönemdir. Olumsuz sonuçlarla karşılaşılırsa çocuk kendini yetersiz hisseder ve aşağılık duygusu oluşur.

- Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası: 10 ile 20 yaş arasını kapsar. Bireyler burada kişilik arayışına girerler. Kim olduklarını, yaşamda neyi amaçladıklarını anlamaya çalışırlar. Bunu sağlıklı şekilde yürütemezlerse kimlik bunalımı yaşarlar.
- Yakınlığa karşı yalıtılmışlık: İlk yetişkinlik dönemidir. Kişi dış çevre ile kurduğu sosyal ilişki uyumlu ve doyurucu olursa yakınlığı başarılı şekilde sonuçlandırmış olacak, eğer yapamazsa yalıtılmışlık ortaya çıkacaktır.
- Üreticiliğe karşı verimsizlik: Orta yetişkinlik dönemidir. Birey kendisinden sonraki döneme yardımcı oldukça üretkendir. Eğer yardımcı olamazsa verimsiz olduğu hissine kapılır.
- Benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk: İleri yetişkinlik dönemidir. Kişi geçmişinin değerlendirmesini yapar. İyi olarak değerlendirirse benlik bütünlüğü sağlanmış olacak ama eğer olumsuz değerlendirirse pişmanlık, hüznün ve umutsuzluk ortaya çıkacaktır.

1.3.3. Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı

Piaget'nin kuramına göre çocuklar çevresini anlamlandırırken bilişsel süreçlerden geçerler. Ve bu süreçlerin her birinin ayrı özellikleri olsa da kendi içinde bütüncüdür. Her evre kendinden önceki evrenin tamamlayıcısı niteliğindedir. Piaget bilişsel süreçleri kendi içinde dört döneme ayırmıştır.

Piaget' nin Gelişim Dönemleri şu şekildedir;

- Duyusal-motor dönem: Doğumdan iki yaşa kadar olan sürede bebek görme, işitme, dokunma gibi duysal işlevlerini, motor hareketleriyle koordine ederek bir anlam oluşturmaya çalışır.
- İşlem öncesi dönem: 2 ile 7 yaş arasını kapsar. Çocuk edindiği duysal deneyimlerini fiziksel eyleme dönüştürürken aynı zamanda anlamlandırdığı dünyayı sözcüklerle, çizimlerle ifade etmeye başlar.
- Somut işlemler dönemi: 7 ile 11 yaş döneminde görülür. Çocuklar mantıksal çerçevede somut olarak işlemler ve sınıflandırmalar yapabilirler.

- Soyut işlemler dönemi: 11 ile 15 yaş dönemini kapsar. Çocuklar akıl yürütmeye kazandıkları deneyimleri düşünceye dökerler. Bir olay hakkında neden-sonuç ilişkisi kurabilirler. Sistematiğilerler.

İKİNCİ BÖLÜM: OKUL ÖNCESİ DÖNEM

2.1. Okul Öncesi Dönem

Okul öncesi dönem, bebeklik (0-2) ve ilk çocukluk (2-6) evrelerini kapsayan 0-6 yaş aralığıdır. Bu dönemde kimi ebeveyn çocuklarını bir okul öncesi kurumlarına kaydettirirken kimisi, ilkokul dönemine kadar bu kurumlara başvurmaz. Bu dönem çocuklarının iletişim aracı çoğunlukla oyundur. Oyunlarla iletişim kurarak kendilerini ifade ederler. Çocukların bu dönemde desteklenmesi çok büyük önem arz etmektedir. Gelişim evreleri bizlere bir dönemin yaklaşık ne kadar süreyi kapsadığı, kendi içinde hangi özellikleri barındırdığı hakkında bilgi verir. Bu araştırma kapsamında bakacağımız dönem ise 2-6 yaş aralığıdır.

2.2. Okul Öncesi Dönem Çocukların Gelişim Özellikleri

Okul öncesi dönemde çocukların kazandığı her davranış, yetişkinlik dönemi kişiliğine zemin hazırlar. Bu dönem çocuklar hem fiziksel hem davranışsal hem de bilişsel ve duygusal bir değişimin içine girerler. Bakım verenlerine bir bağıllık söz konusudur. Özellikle öz bakımlarını kendileri yapamayan çocuklar bu dönemde yetişkinlere ihtiyaç duyarlar. Bu dönemde gözlemcidirler. Çevrelerinde duydukları, gördükleri ve dokundukları çoğu şeyden duyumlar alırlar. Sonrasında bunları belleklerine yerleştirir, vakti gelince de bu birikimleri kullanmaya başlarlar. Tuvalet alışkanlığı bu dönemde kazandırılır. İnce ve kaba motor becerilerinde gözle görülür bir değişim olur. Sayıları ve renkleri tanıma, karalama yapma, kalem tutmaya başlama, çizgileri birleştirme, ayakkabı bağcığını bağlama gibi birçok fonksiyonda gelişim görülür. Kendini keşfetmeye başlayan çocuk, çevresindeki akranlarıyla da vakit geçirerek sosyalleşmeye başlar. Bu iş birliği onların sosyal ve duygusal alanlarına katkıda bulunur. Ben merkezilik bu dönem çocuklarında ağırlıklıdır. Bakım verenleriyle veya arkadaşlarıyla bir güç savaşına girerler (Aral vd., 2002; Davies, 2011).

Okul öncesi dönemde, dürtü denetimi ve öz-düzenleme kapasitesi artar. Çocuklar diğer bireylerle başa çıkma kazanımları elde ederler ve bilişsel olarak kendilerini kontrol altına alabilmeyi ani savunma tepkileri vermemeyi öğrenirler. Zamanla, içsel dayanakların yardımıyla öfkelerini yönetmeye başlayıp, diğerlerinin desteğini kazanmaya başlarlar.

Kendilerini yargılama ve benlik algısı ile kendini olumlama şeklinde aile ve toplumun kurallarına uygun değerler geliştirmeye çalışırlar (Lindon, 2012).

2.3. Okul Öncesi Dönem Çocuğunun Gelişiminde Ailenin Rolü

Çocuk ilk olarak aile ortamında sosyalleşmeye adım atar. Aile ortamında, ebeveynlerin çocuğa yaklaşımı çocuğun aile içindeki konumunu belirler. Bu dönem çocukları bakım verenlerini veya dış çevreyi çok fazla gözlemler ve rol model olarak alır. Bu sebeple ailenin dinamiği çocuğun yaşam boyu gelişimine etki edecektir.

Yapılan araştırmalar aile ortamında bir birey olarak kabul görülen ve ilgi ile büyüyen çocukların sosyal ortamlarda daha girişken, fikirlerinde özgür, ve akran ilişkilerinde etkin olduklarını ortaya koymuştur. Baldwin ile Watson'ın bulguları bu araştırmaları destekler niteliktedir. Bu durumun tam tersi olarak baskıcı bir ailede büyüyen ve yalnızlaştırılan çocuklar ise sosyal ortamlarda kendilerini ifade edemez, kabul görmekte zorlanır ve agresif tutum sergilerler (Yavuzer, 2021: 132).

Ebeveynin çocuğa karşı sergilediği tutum ve davranışlar çocuğun dış dünya ile kurduğu ilişkinin temelini oluşturur. Bakım verenin aile ortamında çocuğu bir birey olarak kabul etmesi, onda güven duygusunu oluşturmaya ve uyum problemi yaşadığında çözüm getirmesi gelişimine en önemli katkılardandır. Çocuğa aile ortamında baskıcı, cezalandırıcı bir tutum sergilenirse, çocuk çekingen, hassas, kaygılı bir yapıya bürünebilir (Çağdaş, 2015: 144). Çok fazla korumacı tutum ise çocuğun ilişkilerinde aşırı bağımlı, duygusal ve güvensiz bir kişiliğin oluşumuna zemin hazırlar. Çocuklar kabul görme ve onaylanma ihtiyacı hissederler. Bu isteği hoşgörüyle karşılamak fikirlerine saygı duymak önemlidir (Helmsen, Koglin ve Petermann, 2011)

Çocuğun benlik gelişiminde özdeşim kurduğu bakım verenin kişiliğinin de önemi vardır. Kendine saygısı ve güveni olan ebeveyninin çocukları da özgüvenli olacaktır çekingen bir yapıya sahip olan anne babanın çocukları da sosyal ortamlarda içine kapanacaktır. Gergin aile ortamı içerisinde büyüyen çocuk diğer kişilerle olan ilişkilerinde uyum sorunu yaşayacaktır. Anne babanın kavgasına şahit olan çocuklar da altı ıslatma, parmak emme, kekemelik, kendine ve başkalarına zarar verme gibi davranış bozukluklarıyla karşılaşacaktır. Çocukta benlik, bakım vereninden arkadaşlarından ve dış dünyadan edindiği inançlar ve deneyimlerle oluşur.

Ebeveynlerin çocuklarını tehlikelere karşı korumaları önemlidir fakat bu korumanın düzeyi çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkilememelidir fazla korumacı tutum çocuğun kendine karşı olan güvenini sarsılmasına neden olur ve bireyselleşme yolunda bakım verene bağımlı hale gelir (Kulaksızoğlu, 2019: 135).

Bakım verenler çocuklarının gelişimini yakından takip etmeli ve çocuğun içinde bulunduğu gelişim döneminin özelliklerini iyi bilmelidir. Ebeveynler aile içerisinde çocuklarına neyin doğru neyin yanlış olduğunu öğretirken kendi aralarında tutarlı davranmalı ve tutumlarında kararlı olmalıdırlar (Wilbrandt, Aydoğan ve Kılınç, 2008).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: ANNE VE ÇOCUK

3.1. Anne ve Çocuk İlişkisinin Önemi

Anne ile ilk temel ilişki bebeklik döneminden gelmektedir. Kurmuş olduğu bu ilişkinin dinamiğinde bebeğin birtakım ihtiyaçlarının karşılanması yatar. Yaşamın ilk yıllarında bebek, beslenme ve güven arayışı içerisine girmeye başlar bu da anne ve çocuk arasındaki bağlanmanın temelini oluşturur. Bebeğin annesiyle kurduğu sağlıklı ilişki, diğer insanlarla da kuracağı ilişkinin öncüsü olmaktadır. Bebeğin anne ile kuracağı yakın ilişkiye ihtiyacı vardır, bu sebeple annenin fiziksel teması önemlidir (Erikson 1984).

Bowlby (1965) anne çocuk ilişkisinin doğum öncesi dönemle başladığını savunur. Yaşamın ilk yıllarında anneyle güven duygusunu oluşturan bebeğin, kaygı verici durumlarla karşılaştığında annesinin bu kaygısını sakinleştireceğini bilir ve annesini güvenli bir alan olarak görür. Sonuç olarak anne ile bebek arasında sağlıklı ve başarılı bir ilişki oluşur.

Gordon (1993)'a göre çocukların ihtiyacını karşılayan ilk kişiler ebeveynlerdir bu yüzden çocuk üzerinde kurmuş oldukları etki fazladır çocuğun aile içerisinde geliştirdiği kimliği toplum içinde ortaya koyacağı kimliğin belirleyicisi olmaktadır (Çelenk, 2003).

Fromm (1995)'a göre Anne çocuğunun ihtiyacı olan koşulsuz sevgi ve ilgisine muhtaçtır, anne ne kadar kaygısız ve huzurlu olursa çocuk da bir o kadar rahat olacaktır annenin hayata karşı tedirginliği çocuğa geçerse ilerleyen dönemlerde çocuklarda özgüven eksikliği, reddedilme korkusu ve bağlanma ile ilgili problemler yaşamasına neden olabilmektedir.

Freud'a göre, yaşamın ilk yıllarında anneyle kurulan güven ilişkisi oral dönemde gerçekleşir. Erikson (1968)'a göre annesinin koşulsuz sevgisinden emin olan çocuk hem anneye hem çevreye karşı güven duygusunu geliştirir bu gelişim güvene karşı güvensizlik evresinde yaşanır eğer bu süreç sağlık tamamlanamazsa diğer psikososyal gelişim evleri olumsuz etkilenecek ve ileride çocuğun kişiliğinde birtakım problemler oluşacağını savunmaktadır (Yaşar, 2009).

Annenin psikolojik sağlamlığının çocuk üzerindeki etkisi büyüktür. Annenin eşinden veya çevresinden yeterli ilgiyi görmemesi, anne olmaya hazır olmayışı, problemleri bir iş

hayatı veya çocuklukta deneyimlenen olumsuz ilişkiler anne ve çocuk arasındaki bağı etkilemektedir (Yavuzer, 2019: 13-15).

Bowlby ve Ainsworth (2013) çalışmalarında bağlanma modellerinin yetişkin psikopatolojisinin temelini oluşturduğunu savunurlar. Bebek konuşmaya başladığı döneme kadar tüm duygu ve davranışlarını beden diline vurmaya çalışmaktadır. Annenin bu ifadeleri onaylaması ve anlamlandırması gerekmektedir. Anlaşıldığını hisseden çocukta güvenli bağlanma modeli oluşur ve ilerleyen dönemlerde çocuğun dil gelişimiyle birlikte anne çocuk arasındaki bilgi alışverişinde sağlıklı bir artış olur (Gander ve Gardiner, 2007).

3.2. Annenin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Anne Çocuk İlişkisi Üzerine Etkisi

Annenin sosyo-demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisi bilinmektedir. Bu özellikler annenin yaşı, eğitim düzeyi, konumu ve mesleği olmak üzere aşağıda sıralanmıştır.

- **Annenin Yaşı ve Eğitim Durumu:** Erken yaşta çocuk sahibi olan bireylerin, anneliğe hazır olmayışı, tecrübe ve bilginin eksik kalması çocuğu yetiştirme tutumlarını etkilemektedir. Araştırmalar, eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin çocuklarının kendilerini daha rahat ifade edebilen çocuklar olduğunu göstermektedir. Çocuklarını yetiştirirken belli kural ve disipline bağlı tutum geliştirirler.
- **Eğitim düzeyi** arttıkça, kişiler toplum içinde daha özgüvenli olurlar ve rahatlıkla kendilerini ifade edebilme becerileri de artmaktadır. Bu sebeple annenin eğitim düzeyinin çocuk üzerinde var olan tutumlarını etkilediği düşünülmektedir. Çalışmalara göre ilkokul mezunu anneler ile yüksek öğretim mezunu olan annelerin çocuk yetiştirme tutumları arasında farklılıklar olduğu belirtilmiştir (Alisinaoğlu ve Ulutaş, 2000).
- **Annenin Konumu:** Annenin yaşadığı yerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkilediği belirtilmektedir. Kasaba, köy gibi küçük yerleşim merkezlerinde yaşayan anneler ile büyük şehir merkezlerinde ikamet eden anneler arasında farklılıklar vardır. Büyük merkezlerde yaşayan annelerin birtakım bilgilere rahatlıkla erişebilmesi ve bu imkanlardan faydalanması daha fazladır. Bu

sebeple büyük merkezlerde ikamet eden bireylerin sosyo-kültürel düzeyleri yüksektir (Ayyıldız, 2005; Ömeroğlu, 1996).

- Annenin Mesleği: Araştırmalar, çalışmayan annelerin çocuklarını yetiştirme konusunda daha geleneksel yaklaştığı bilinirken, çalışan annelerin bu tutumdan uzaklaştığı ve demokratik tutum sergiledikleri belirtilmektedir. Çalışan anneler bu tutuma ek olarak çocuklarına yeterli vakti ayıramadıklarını düşünmekte ve suçluluk duygusuyla hareket ederek aşırı koruyucu ya da izin verici tutum sergilemektedirler. Annelerin meslek hayatında sık sık toplantılar yaparak toplumdaki bireylerle fikir alışverişinde bulunmasının, kişisel gelişim ile ilgili seminerlere katılım göstermesinin çocuk yetiştirme tutumlarında olumlu etki bıraktığı bilinmektedir. Annesi çalışan çocukların, çalışmayanlara oranla ebeveyn tutumlarını daha fazla demokratik algıladıkları da belirlenmiştir (Ayyıldız, 2005).

3.3. Okul Öncesi Dönem Gelişiminde Annenin Rolü

Okul öncesi dönem gelişiminde çocukların etkileşimde bulunduğu ilk kişi annedir. Sonrasında baba da bu ilişkiye dahil olmaktadır. Aile üyelerinin okul öncesi dönemde çocuğa uygun fırsatlar sağlayarak çevresel koşulları oluşturması ve sosyal ortamda problem çözme yetisinin geliştirmesine olanak sağlaması bu dönemin en önemli kazanımlarındandır. Çocuk bu dönemde annesinden ve ailesinden elde ettiği sosyal beceri kazanımını akranlarıyla problem yaşarken ortaya koyduğunda kendini ifade eder ve farklı bakış açıları kazanarak benliğini oluşturur. Erikson'a göre, çocuğun okul öncesi dönemi kapsayan yıllarda anne ile paylaşım içinde olması, akranları ile birlikte oyunlara dahil olması, bir problem ile karşılaştığında alternatif yollar üretebilmesine imkan sağlaması çocuğun olumlu benlik algısına katkı sağlayacaktır. Çocuğun kendini ifade edebildiği uygun ortamların sağlanmadığı, bakım vereni tarafından sıklıkla eleştirilen, özgüveni zedelenen çocuklarda ise olumsuz benlik algısı oluşacağı belirtilmiştir (Trawick-Smith, 2018).

Annenin çocuğun sosyo-duygusal gelişimi üzerinde güçlü bir rolü vardır özellikle okul öncesi dönemde çocuklar duygularını regüle etmeye çalışırken annenin destekleyici yaklaşımı çocuğun sosyal becerilerini geliştirmesine katkıda bulunmaktadır. Okul öncesi dönem sonlarına doğru örgün eğitime geçen çocuk duygularını regüle etme becerilerini

geliştirirken bakım vereninden daha bağımsız hale gelmektedir ve sosyalleşme çabası içinde farklı tutumlar geliştirir (Aydoğan ve Ömeroğlu, 2003).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: ANNENİN ÇALIŞMA DURUMU

4.1. Annenin Çalışma Durumları

Annenin çalışma durumları günümüzde birçok tartışmalara konu olmaktadır. Bir yandan annelerin çalışmasıyla elde etmiş olduğu ekonomik özgürlük ve değerler ile birlikte çalışmasının önemi vurgulanırken diğer taraftan iş ortamında hem aile yaşantısında almış olduğu sorumlulukların anneler üzerinde olumsuz durumlara sebep olabildiği öne sürülmektedir annelerin çalışma durumlarına ilişkin çokça çalışmalar yapılmıştır ve bu çalışmalarda fikir aralıklarına düşülmüştür, çocukların erken dönemde annelerine hem fizyolojik hem de psikolojik ihtiyaçlarının olduğunu bu yüzden çalışmanın anne ve çocuk ilişkisi olumsuz yönde etkilediği savunurken, diğer taraftan annelerin çalışmasının anne ve çocuk ilişkisi üzerine olumlu etkisi olduğu öne sürülen çalışmalar vardır (Topçu, 2018).

4.2. Annenin Çalışma Durumlarının Anne Çocuk İlişkisi Üzerine Etkisi

Annelerin iş hayatına girmelerinin olumlu olumsuz getirisi olmuştur. Özellikle Çalışan annelerin çocuklarına bakımın kimin sağlayacağı, çalışma hayatının sorumluluğu ile ortaya çıkan stresli ve yorgun yapının çocukla olan iletişime yansımaları, çocuğa ayrılan sürenin kısıtlanması gibi problemler ortaya çıkmaktadır. Bu problemler kadınlar üzerindeki sorumlulukların artışından ortaya çıktığı için yaşamlarını etkilemektedir. Küçük yaşta çocukları olan ve çalışma zorunluluğu olan anneler çocuklarına yeterli bakımı sağlayamadıklarını düşünerek daha fazla kaygı duymaktadırlar. Bu konunun aksine bir diğer yapılan araştırmalarda kadının iş hayatında olması aile ortamı dışındada farklı rollere bürünmeleri, onların daha iyi hissetmesine katkı sağlamaktadır (Yavuzer, 2019). Annenin çalışma durumunun çocuğunu etkilemesiyle birlikte, çalışma koşullarının niteliği, annenin eğitim düzeyi, anne-çocuk ilişkisinin kalitesi, annenin çalışma durumunda çocuğa kimin baktığı gibi koşulların da çocuğu ve anneyi etkilediği bilinmektedir.

Çocuklar annelerinin çalışma durumlarıyla ilgilenmezler, onlar için önemli olan annesinden göreceği sevgi ve ilgidir. Bunun bilincinde olan çalışan annelerde kaygı oluşur. Çocuklarına istediği ilgi ve alakayı yeterince sağlayamayacakları düşüncesine kapılarak kendilerini suçlarlar. Sonuç olarak o suçluluk hissini bastırmak için çocukları

üzerinde esnek bir disiplin kurarlar. Çocuklarına karşı aşırı korumacı davranmaya başlarlar ve çocukların yapabilecekleri işlere imkan vermeyerek üstlenmeye çalışırlar. Annenin bu davranışı çocuğun bağımlı, asi, duygusal, çekingen olmasına yol açmaktadır.

4.3. Annenin Çalışma Durumları ile İlgili Benzer Araştırmalar

Aydın ve Tuncer'in (1991) çalışmasında annenin çalışma durumunun anne ile çocuk ilişkisine olan etkileri incelenmiştir. Yapılan çalışmanın sonucunda görünen önemli bir fark olmadığı ortaya konulmuştur. Benzer çalışma sonuçları Power ile arkadaşlarının (1992) araştırmasında da ortaya konulmuştur. Gregg ile Washbrook'un (2003) araştırmasında annenin çalışma durumunun etkileri incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda bebeğin doğumundan itibaren 18.aya uzanan sürede annenin tam zamanlı olarak çalışmasının olumsuz etkilerine ulaşılmış, fakat yarı zamanlı çalışmasının ya da 18.ay itibariyle çalışmasının olumsuz bir etkisi olmadığı ortaya konulmuştur.

Orçan ve Deniz'in (2004) araştırmalarında çocukların sosyal uyum seviyeleri incelenmiştir. Annenin çalışıyor olma durumunun önemli bir değişken olduğu belirlenmiştir. 6 yaş grubu çocuklarının katıldığı bu çalışmada, annesi aktif olarak çalışan çocukların sosyal uyum seviyelerinin çalışmayanlara oranla daha yüksek çıktığı bulunmuştur. Demiriz ve Öğretir (2007) çalışmalarının sonucunda çalışmayan annelerin çalışan annelere oranla daha fazla koruyucu bir tutum geliştirdiklerini, bu nedenle daha sert bir disiplin tutumlarını tercih ettiklerini, daha çok olumsuz ilişki kurduklarını ortaya koymuştur.

Dönmez, Yavuzlar, Ahlatçioğlu, Dülgeroğlu, Yazıcı ve Aydın (2017) çalışmalarında annelerin depresyon ile anksiyete seviyelerinin çalışma durumları ile olan ilişkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Bu çalışmada annelere Edinburgh Doğum Sonrası Depresyon ölçeği (EDSDÖ), Pharis Özgüven Ölçeği (PÖÖ), Beck Anksiyete Ölçeği (BAÖ), Maternal Bağlanma Ölçeği (MBÖ) uygulanmıştır. EDSDÖ'ne göre depresyon ve çalışma durumunun ilişkisinde istatistiksel oranda anlamlı değer bulunmamakta ve çalışan annelerin depresyon düzeylerinin sayısal anlamda çalışmayan annelere oranla daha az olduğu bulunmuştur. BAÖ'ne göre, anksiyeteye sahip olan annelerin genellikle çalışmayan anneler olduğu gözlenmiştir. PÖÖ ve MBO ölçeğinin sonucunda her iki grubun benzer olduğu bulunmuştur. Bu sonuçları etkileyecek farklı unsurların da

olabileceği göz önünde bulundurularak, çalışıyor olmanın ruh sağlığına etkisinin olumlu olduğu yapılan yorumlardan biridir.

BEŞİNCİ BÖLÜM: ÖZ YETERLİK

5.1. Öz Yeterlik Kavramı

Bandura (1986), öz-yeterlik kavramından söz eden ilk kişidir. Bandura (1997), yaşamda başarılı olmak için sadece etkin becerilere sahip olmanın yetmeyeceğini aynı zamanda, bireyin bu becerilerini bir durum veya olgu karşısında yönetebilmesine olan inancını da kapsar. Diğer bir tanımla öz yeterlik var olan becerilerimizle neler yapabileceğimize dair olan inancı barındırır.

Shelton (1990) öz yeterliğin, bireylerin amaçlarına ulaşmaya çalışırken günlük yaşamında önüne çıkan zorluklarla baş edebilme kapasitesiyle yakın ilişkisinin olduğunu savunmuştur. Schunk ise (1991) öz yeterliği, bireylerin kendilerine görev olarak verilen işleri yapabileceklerine dair inançlarını ele alırken, Synder ve Lopez'ın (2005) öz yeterlik kavramı, bireylerin bir durum ile ilgili değişiklik yapabilme becerilerini etkili ve planlı şekilde kullanabilmesine dair inançlarını ifade etmektedir (Kurbanoğlu, 2004).

5.2. Anne ve Öz Yeterlik

Bandura'nın ortaya koyduğu öz yeterlik kavramı birçok çalışmada farklı yönleriyle ele alınmıştır. Anne ve babaların öz yeterlik ile ilgili algısı, çocuklarının gelişimleri üzerinde iyi bir etki bırakabilme algısı, anne baba rollerinde kendilerini yeterli düzeyde görme seviyeleri ve tüm bunları yerine getireceklerine dair tutumlarının derecesi olarak belirtilmektedir. Anne babaların kendi yaşamlarının öz yeterlik gelişimini de etkilediği belirtilmektedir. Ebeveynlerin kendi anne ve babalarıyla kurdukları ilişkinin niteliğinin, çevrelerindeki eş, aile ve arkadaşlarından aldıkları desteğin, eğitim seviyelerinin de öz yeterlik kavramıyla ilişkisi olduğu ortaya konulmaktadır (Holloway vd., 2005).

Annelerin ebeveyn olarak öz yeterliklerinin güçlenmesine katkı sağlayan faktörlerden biri, çocuk dünyaya gelmeden önce edinmiş olduğu bilgilerdir. Annenin edindiği bu bilgiler bireyin öz yeterlik algısının kuvvetlenmesine destek olmaktadır. Çocuk doğduktan sonra herhangi bir sorunla karşılaşan anne daha önce edinmiş olduğu bu bilgi ve tecrübeleri kullanarak sorunu çözebilmektedir. Sorunu çözdükçe öz yeterliğini geliştirdiğini fark ettikçe çocuğu ile arasında sağlıklı bir ilişki kuracaktır. Bir diğer faktör ise, annenin kendi çocukluk yaşantısında model aldığı ebeveynleri ile deneyimledikleri yaşantılardır. Sonuncu faktör ise sözel iknadır. Annenin kendine ait görevlerini iyi

yapabileceğine dair olan inancıdır. Bu ikna ne kadar güçlü olursa o kadar hızlı harekete geçecek ve çaba gösterecektir. Olumlu ve olumsuz ruh halinin de annenin öz yeterliğini etkilediği bilinmektedir. Annenin çevresindeki insanlar tarafından desteklenip onay alıyor olmasının ruh haline olumlu katkısı olduğu görülmektedir (Coleman ve Karraker, 1997).

5.3. Öz Yeterlik ile İlgili Benzer Çalışmalar

Demirdöven ve Özyürek'in (2023) araştırmalarında, okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin ebeveynliklerine dair öz yeterlik tutumlarının belirlenmesi amacıyla ortaya konulan bu araştırmada annelerin ebeveyn olarak öz yeterlik seviyesinin iyi düzeyde olduğu, öz yeterlik tutumlarının çocuğun okula devam etme süresi, annenin eğitim durumu ve annenin mesleğine göre değişiklik gösterdiği belirlenmiştir.

Kurt ve Aslan'ın (2020) çalışmasında okul öncesi dönem aralığında çocuğa sahip annelerin ebeveynlik öz yeterlikleri ile tutumları ve psikolojik dayanıklılığı arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmalar annelerin eğitim düzeyi ile ebeveynlik özyeterliği arasındaki ilişkiye bakıldığında eğitim seviyesi arttıkça ebeveyn öz yeterliklerinin de arttığı görülmektedir. Çalışmada üniversite mezunu olan annelerin, ilkokul-ortaokul ile lise mezunu olan annelere oranla öz yeterliklerinin daha yüksek çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmanın diğer sonucuna bakıldığında, annelerin gelir düzeylerinde artış oldukça ebeveyn öz yeterliklerinin de arttığı ortaya konulmuştur.

Aksoy ve Diken'in (2009) "Annelerin Ebeveynlik Öz Yeterlik Algıları ile Gelişimi Riskli olan Bebeklerin Gelişimleri Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Araştırmalarına Genel Bir Bakış" adlı çalışmasında, ortak olan birtakım çalışmalar konu edinilmiştir. Annelerin var olan öz yeterlik seviyesinin bebeklerinin gelişimleri üzerinde etkisi olduğu ortaya konulmuştur. Çocukların dil gelişimi ile bilişsel gelişimlerinin, sosyal uyumlarının sağlıklı şekilde gelişim göstermesinde ve problemli davranışlarının önüne geçilmesinde annelerin öz yeterlik algılarının önemi vardır. Bir diğer sonuca bakılırsa gelişimi riskli olan çocukların anneleri uyumlu ebeveyn tutumları sergilerse ve ne kadar çocuklarının eğitimleri konusunda bilgi edinirlerse o kadar gelişimlerine destek olmaktadır. Son olarak annenin yaşı, sosyo-ekonomik durumu, sosyal desteği, stres faktörleri ebeveyn öz yeterlik algısını etkilemektedir. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük, sosyal desteği kısıtlı olan ortamlarda büyüyen bebeğin gelişimi risk oluşturmaktadır. Annelerin öz yeterlik

seviyelerinin annelik depresyonuna etkisi olduğu gör÷lmektedir. Stres faktörünün aktif olduğu ortamlarda, annenin sağlıklı ebeveyn tutumu sergilemesi güçleşmektedir.

ALTINCI BÖLÜM: BAŞA ÇIKMA TUTUMLARI

6.1. Başa Çıkma Kavramı

Başa çıkma kavramı, kişinin stresli durumlarla mücadelesinde bilişsel, duygusal ve davranışsal olarak ortaya koyduğu tepkilerin tümü olarak tanımlanabilir (Folkman ve Lazarus, 1986). Başa çıkma stratejileri her birey için farklı olabilmektedir. Bu başa çıkma stratejileri yaş, cinsiyet, hastalık, coğrafya gibi birçok durumlardan etkilenmektedir. Folkman ve Lazarus (1986)'a göre başa çıkma kavramı, kişilerin sosyal çevre ile ilişkisinde kendisine yük veren ve var olan dinamiklerini yetersiz kılan, içsel ve dışsal bazı isteklerin kontrol altına alınması adına ortaya çıkarılan bilişsel ve davranışsal çabalar olarak ifade edilmiştir. Bu ifadeler ek olarak; kişinin gelecek dönemlerde karşılaşabilecekleri stresli durumlara etkili şekilde yanıt verebilmesi ve daha öncesinde hazırlıklı olmaları başa çıkma tutumu olarak değerlendirilmektedir (Aydın ve Ömer, 2006).

Lazarus (1986) ile birlikte birçok araştırmacı, stresli durumlarla baş etmede en etkili iki işlevin olduğunu ortaya koymaktadırlar. Bunlardan ilki “Problem Odaklı Başa Çıkma Tutumlarıdır. Strese sebep olan sorunu bulup bunu değiştirmeyi hedeflemektir. İkincisi ise “Duygu Odaklı Başa Çıkma Tutumlarıdır. Var olan sorunlu durum değiştirilemiyorsa, sorunlu durumun neden olduğu duygulara yönelmek ve bu duygularda değişiklik yapmayı hedeflemektedir (Folkman ve Lazarus, 1986). Sorun odaklı başa çıkma yöntemi, stresin kökenine odaklanarak sorunu çözmek veya değiştirmek amacına odaklanır, duygu odaklı başa çıkma yöntemi ise sorunun oluşturduğu duygulara odaklanıp bu duyguları azaltmaya veya yönlendirme amacına odaklanır (Folkman ve Lazarus, 1986).

6.2. Başa Çıkma Yöntemleri

Onbaşıoğlu (2004), stres faktörleriyle başa çıkabilmek için birtakım yöntemlerin var olduğundan, bu yöntemlerin stresin ortaya koyduğu olumsuz etkileri azalttığına dair sonuçların varlığından bahsetmiştir. Stresi yönetirken hem zihinsel hem de fiziksel fonksiyonlara odaklanılması gerektiğini öne sürmüştür. Baltaş ve Baltaş (2006) ise, stresle başa çıkabilmenin üç süreci olduğundan bahsetmişlerdir. Bu yöntemler: bedensel süreçler, fiziksel süreçler ve davranışçı süreçlerdir. Sonuç olarak stres ile başa çıkabilme

yöntemlerini bedensel, davranışsal, zihinsel ve duygusal başlıkları altında sınıflandırmak mümkündür.

6.2.1. Beden ile İlgili Başa Çıkma Tutumları

Kişi, stresin aktif olduğu durumlar karşısında bedeninde birtakım değişiklikler yaşamaktadır. Gevşeme yöntemleri ile bu değişiklikleri sonlandırmak hedeflenmektedir. Gevşeme tekniği uygulanırken, bireyin solunumu rahat, el ve ayakları ağır, kalp atışları sakin, kasları gevşek ve bedenin metabolizması yavaşlamıştır. Stres anında hızlanan solunumun gevşeme tekniği ile sakinleşmesi sonucunda kalp atış hızında da azalma olmaktadır. El ile ayaklara giden kan dozunun artış göstermesi, o bölgelerde ısınmalar gerçekleşir ve bütün kaslarda rahatlamaya neden olur (Baltaş ve Baltaş, 2006).

Stres anında birçok fizyolojik belirtiler ortaya çıkmaktadır. Bu belirtiler arasında solunumda hızlanma, göz bebeklerinde büyüme, kalp atışlarında hızlanma, kasların gerilmesi ve terleme gibi durumlar kendini göstermektedir. Bu duruma ek olarak sindirim, dolaşım, boşaltım sistemlerinde birtakım farklılıklar gözlemlenir. Bedene yönelik başa çıkma yöntemleri ile söz konusu durumları ortadan kaldırmak mümkündür (Gökçe, 2004). Beden ile başa çıkma tutumları aşağıda belirtilmiştir. Kullanılan bu yöntemler: Nefes alma ve egzersiz, kasları gevşetme ile beslenmedir.

- **Nefes Alma ve Egzersiz:** Nefesi kontrol altına alabilmenin, stresin ortaya çıkardığı olumsuz etkileri azalttığı bilinmektedir. Nefes alabilme sürecinin öğrenilebilmesi için, nefese odaklanmanın ve uzun nefes alıp verirken karnın şişip inme sürecinin doğru şekilde tekrarlanması gerekmektedir. Bu tekniğin sabah ile akşam olmak üzere günde iki kere tekrar edilmesinin gevşeme tekniği becerisine olumlu katkısı olduğu belirtilmektedir (Smith, 2000). Egzersiz tekniğinin, stres ile baş etmede en etkili metot olduğu görülmüştür. Egzersiz tekniğinin kaygısı yüksek bireylerde uygulandığında kaygı durumlarının azaldığı araştırmalarla ortaya konulmuştur. Egzersiz tekniğinin bireye özgü seçilip uygulanması gerekmektedir. Dengeli şekilde yapılan uygulamalardan olumlu sonuçlar alındığı vurgulanmaktadır (Bond vd., 2002; Steptoe vd., 1989).
- **Kasları Gevşetme:** Bir uzman eşliğinde, kaygının azaltılmasında ve travma sonrası stres tepkileri ile baş edebilmek için kullanılır. Özellikle bilişsel

davranışçı terapi ekolünün incelendiği bir araştırmada kasları gevşetme tekniğinin güçlü bir yöntem olduğu ortaya konulmuştur (Harvey vd., 2003).

- Beslenme: Birtakım besinlerin kullanımının dengesi önemlidir. Stresi yönetebilmek için, vücudun gerekli olan enerji miktarının besinler tarafından karşılanması ve düzenli yapılan besin programlarına uyulması gerektiği vurgulanmaktadır (Gökçe, 2004).

6.2.2. Zihinsel, Davranışsal ve Duygusal Başa Çıkma Tutumları

Baltaş ve Baltas (2006), bireyin işlevselliği düşük olan inançlarının varlığının stres seviyesini arttırdığı belirtilmektedir. Bireyin işlevselliği düşük olan bu inançlarını en az düzeye indirmenin zihinsel yöntemlerden geçtiğini vurgulamaktadır. Birey, sorunlu olan durumun çözümüne ulaşmak için davranışsal, duygusal başa çıkma tutumlarından faydalanmaktadır. Etkili problem çözme teknikleri geliştirilmiştir. Roskies tarafından öne sürülen yöntemler: Sorunu bulma, seçenekleri listeleme, çözüm yolunu seçme, harekete geçme ve çıkan sonuçları değerlendirmedir (Roskies, akt: Şahin, 1998).

Zihinsel, davranışsal ve duygusal başa çıkma tutumları; bilişsel yeniden yapılandırma tekniği, probleme odaklanarak duyguları ortaya çıkarma, zaman yönetimi ve iletişim becerileri teknikleri olarak kendi içinde başlıklara ayrılmaktadır.

Bilişsel Yeniden Yapılandırma Tekniği: Bilişsel yapılandırma yöntemi alanında uzman bireylerin uyguladığı bir tekniktir. Bu yöntemin amacı bireylerde stres yaratan olaylarla ilgili tutumları gözden geçirme ve sağlıklı şekilde baş edebilmesini sağlamak yöntemin amacıdır. Çalışmalarda, yeniden yapılandırma tekniklerinin stres faktörlerinin etkin olarak azalmasında etkili olduğu ortaya konulmuştur (Onbaşıoğlu, 2004).

Zaman Yönetimi ve İletişim Becerileri Tekniği: Zaman yönetiminde zorlanan bireylerin daha fazla stres tepkilerine maruz kaldığı bilinmektedir. Zaman yönetimi becerileri öğrenildiğinde stres faktörlerinde belirli bir oranda azalma olduğu çalışmalarla ortaya konulmuştur. Zaman yönetimi kadar iletişim becerilerinin geliştirilmesi de önemlidir. Kişiler arası iletişimde aktif dinleme, etkili mesaj gönderme, “Ben” dilinin kullanımı gibi yöntemlerin doğru kullanımı ve ifade etme biçimi stres yönetiminde etkili olmaktadır (Şahin, 2010).

Probleme Odaklanarak Duyguları Ortaya Çıkarma Tekniği: Kişiler, aynı koşulların sağlandığı ortamlarda birbirlerinden farklı tepkiler ortaya koymaktadırlar. Stresi yönetebilme becerileri de bu noktada ayrışmaktadır. Çalışmalar, başa çıkma stratejilerinin dengeli kullanımında olumlu sonuçlar alındığını, aşırı kullanımının stresi daha fazla artırdığını ortaya koymaktadır. Bireyin deneyimlemiş olduğu sıkıntılı durumlara odaklanması ve bu sıkıntılı durumların neden olduğu duyguları ifade edebilmesinin başa çıkma becerilerinin gelişmesine katkısı olduğu ifade edilmektedir (Durukan vd., 2008).

YEDİNCİ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi hakkında bilgiler verilecektir. Bu bölümde yer alan bilgiler şu şekildedir; araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve bu veri toplama araçlarının geçerlilik güvenirliklerinin yanında verilerin analizi olarak sıralanmaktadır.

7.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma sürecinde öz yeterlik, başa çıkma tutumları ve ruhsal belirti profillerinin çalışan annelerin ve çalışmayan annelerin üzerinde etkisi incelenmiştir.

7.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırma sürecinde araştırma örnekleme belirlenirken G-power analizi kullanılmıştır. Etki büyüklüğü 0,4 ve G-power 0,8 olarak varsayıldığında örneklem sayısının iki gruplu karşılaştırma baz alındığında 200 civarı olması gerektiği tespit edilmiştir. Kısacası her bir grup başı 100 kişi alınması hesaplanmıştır. Benzer makalelerde sayı 120 civarında olduğu ve G-power artması için her bir gruptan 120 kişi alınması gerektiği hesaplanmıştır. Oluşturulan örnekleme dair detaylar bulgular bölümünde gösterilmiştir.

7.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı, anket ile yapılan “Ruhsal Belirti Profili (SCL 90-R)” , “Demografik Bilgi Formu”, “Genel Öz yeterlik Ölçeği” ve “Başa Çıkma Tutumları Ölçeği (COPE)” kullanılmıştır. Ölçeklerini gönüllü katılımcı bireyler tarafından katılım sağlamıştır.

7.3.1. Demografik Bilgi Formu

Bu form araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Formda; cinsiyet, yaş, eğitim derecesi, çalışma durumu, gelir düzeyi, medeni durumu ve ilgili bilgilere cevap arayan sorular bulunmaktadır. Bu bilgiler dışında kişisel bilgileriyle ilgili herhangi bir soru bulunmamaktadır.

7.3.2. Genel Öz Yeterlik Ölçeği

Genel öz-yeterlik ölçeği Schwarzer ve Jarusalem (1979) tarafından geliştirilmiştir. Geliştirilen ilk form 20 maddeden oluşan 4'lü Likert tipi bir ölçektir. Ölçek 1981 yılında tekrardan düzenlenerek madde sayısı 10'a düşürüldü. Ölçek 25 farklı dile çevrilmiş ve Scholz ve arkadaşları (2002) geçerlik ve güvenirlik çalışmalarında, hesaplanan güvenirlik katsayılarının 0,75 ile 0,91 arasında değiştiği rapor edilmiştir (Aypay, 2010). Araştırmada kullanılan ölçek Aypay (2010) tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Ölçek tamamı olumlu puanlara sahip 10 maddeden oluşmaktadır. Çaba ve Ölçeğin toplamda en az 10 ölçeği vardır ve ölçeğin dayanıklılık, yeterlilik ve güven olmak üzere 2 alt boyutu vardır. Maksimum 40 puan kazanılabilir. Ölçekten alınan toplam puan ne kadar yüksek olursa puan da o kadar yüksek olur. Genel öz yeterlik düzeyini gösterir. Oranların Türkçeye uyarlanması ile araştırmaya 693 üniversite öğrencisi katıldı. Ölçeğin güvenirlik katsayısı Ölçek genel puanı 0,83, efor ve direnç alt boyutu puanı 0,78, Güven alt ölçeği için sonuç 0,91'dir (Aypay, 2010). Bu araştırmada elde edilen veriler ve Genel Öz-Yeterlik Ölçeğinin alt ölçekleri Çaba ve direnç alt ölçekleri ile yetenek ve güven alt ölçeklerinin güvenirlik katsayıları 0,86 idi. 0,80 olarak belirlendi. Ölçekten alınan toplam puana göre güvenirlik katsayısı 0,90'dır. Bulunan bu değer Yıldız ve Uzunsakal (2018) tarafından belirtilen değerle aynıdır. Güvenirlik aralığı açısından bakıldığında ölçek yüksek güvenirliğe sahiptir.

7.3.3. Başa Çıkma Tutumlarını Derecelendirme Ölçeği

Baş Çıkma Tutumlarını Derecelendirme Ölçeği 1989 yılında Carver, Schell ve Weintraub tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin orijinal formu 60 madde ve 15 alt boyuttan oluşmaktadır (Carver vd., 1989). Bu ölçek 2003 yılında Zuckerman ve Gagne tarafından revize edilmiştir (COPE-R) ve kendi kendine yardım, yaklaşma, uyum sağlama, kaçınma ve kendinden kaçınmayı içermektedir. Ceza adı verilen 5 alt boyut ve 40 madde olarak güncellenmiştir (Zuckerman vd., 2003). Ölçeği Türkçeye uyarlanabilir geçerlik ve güvenirlik çalışması Dicle ve Ersanlı (2015) tarafından yapılmıştır. Uyumsuz maddeler çıkarılarak ölçek 32 madde ve 5 alt ölçek halinde düzenlendi. Ölçek kendine yardım, yaklaşma, uyum sağlama, kaçınma ve kendini cezalandırma alt başlıklarından oluşmaktadır. Beş alt boyutu vardır. Kendine yardım alt boyutları; 1, 2, 3, 4, 5 ve 6.

maddelerden oluşmaktadır. Yaklaşım alt boyutları; 7, 8, 9, 10, 11, 12 ve 13. Maddelerden oluşmaktadır. Uyum sağlama alt boyutları; 14, 15, 16, 17, 18, 19 ve 20. maddelerden oluşmaktadır. Sakınma kaçınma alt boyutları 21, 22, 23, 24, 25 ve 26 maddelerinden oluşmaktadır. Kendine ceza alt boyutları 27, 28, 29, 30, 31 ve 32. maddelerinden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması ve geçerlilik ve güvenirlik çalışmasına iç tutarlılık analizleri dahil edilmiştir. Kişisel Yardım alt ölçeği için (Cronbach Alfa) 0,96, Yöntem alt ölçeği için 0,98; İlişki Rezerve alt ölçeği 0,98, kaçınma alt ölçeği 0,98, kendini cezalandırma alt ölçeği 0,98'dir. Bu ölçeğin toplam puanı 0,97'dir (Dicle ve Ersanlı, 2015). Bu çalışma için elde edilen dahili veriler Tutarlılık (Cronbach Alfa) katsayısı kişisel gelişim alt ölçeği için 0,93, yöntem alt ölçeği için 0,98; Uyum alt boyutu 0,96, Kaçınma alt boyutu 0,91, Kendini Cezalandırma alt boyutu için toplam ölçek puanı 0,94 ve 0,97'dir. Ölçekte ters puanlanması gereken maddeler hayır. Ölçek dördümlü Likert tipi bir ölçektir. (1: Bunu asla yapmam; 4: Çoğu zaman yaparım) Cevaplar 1 ile 4 arasında puanlanır. Bu ölçekten alınabilecek en düşük puan 32'dir. En yüksek puan 128 puandır. Ölçeğin her bir alt boyutu toplam puandan bağımsız olarak değerlendirilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan başa çıkma tutumlarının yüksek olduğunu göstermektedir. Düşük puan, düşük başa çıkma tutumu anlamına gelir.

7.3.4. SCL-90 Ruhsal Belirti Tarama Listesi

Yapılan çalışmalarda SCL-90, insanlardaki bazı psikopatoloji düzeylerini belirlemek için kullanılmıştır. Psikiyatrik Belirtiler Tarama Formu kullanılacaktır. SCL-90 Johns Hopkins Üniversitesi Psikometrik Araştırma Birimi'nde, Leonard R. Derogatis ve arkadaşları 1971'de Hopkins Semptom Kontrol Listesi (HSCL) kontrol listesinin yardımıyla gelişmiş. Ruhsal Belirti Tarayıcı, kişinin hangi psikolojik belirtilere sahip olduğunu belirler. HSCL'nin beş alt ölçeği vardır: somatizasyon, obsesif-kompulsif bozukluk, kişilerarası duyarlılık, depresyon, kaygı ve öfke-düşmanlık, korku dolu tepkiler, paranoya Psikopati Ek Ölçeğinden 0-1-2-3-4 etiketli beş cevap seçeneğinin eklenmesiyle yaratıldı. Dokuz alt ölçek ve bir ek ölçekten oluşan on belirti kümesini içeren bir öz bildirim anketidir. Bir anlatı kontrol listesine dönüştürüldü. Doksan maddenin yedisi ek ölçeğe aittir. Bu gruplara ek olarak onuncu semptom grubu suçluluk duygusu, yemek yeme ve uykuyu içerir. Bozukluk gibi belirtilerden oluşur Belirti tarama

envanteri ülkemizde ilk olarak 1978’de Gökler tarafından kullanılmıştır. Daha sonra 1980’de Birsöz ve 1987’de Tufan tarafından kullanıldığı görülmektedir.

7.4. Verilerin Analizi

Araştırma sürecinde ilk olarak ölçme araçlarının geçerlilik ve güvenilirlik sonuçları incelenmiştir. Bunun için alfa güvenilirlik katsayısı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi sonuçları incelenmiştir. Ölçme araçlarının geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlandıktan sonra ölçme araçlarının yapısına uygun olarak araştırma değişkenleri oluşturulmuştur. Oluşturulan değişkenlerin analiz varsayımlarını sağlama durumu tespit edilmiştir. Araştırma değişkeninin normal dağılım varsayımını sağladığı tespit edildikten sonra değişkenler arasındaki ilişkiler parametrik olan testlerden Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi (r) ve parametrik olmayan testlerden Spearman Brown Sıra Farkları Korelasyon Analizi (rs) kullanılarak incelenmiştir. Araştırma sürecinde araştırma değişkenlerinin üç ve daha üzeri gruba göre farklılaşmasını parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis H Testi kullanılarak incelenmiştir. Bu testin kullanılma sebebi alt örneklemelerde yeteri kadar gözlem noktasının olmamasıdır. Araştırma değişkenlerinin annenin çalışıp çalışmama durumuna göre farklılaşması Bağımsız Örneklemeler İçin t Test ile incelenmiştir. Analizler için SPSS 23 ve LISREL 8 programları kullanılmıştır ve analizler süresince 0.05 anlamlılık katsayısı ile çalışılmıştır (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2016; Büyüköztürk, 2017; Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2018).

SEKİZİNCİ BÖLÜM: BULGULAR

8.1. Örneklem

Çalışmayan annelerin çalışan annelere göre öz yeterlikleri, başa çıkma tutumları ve ruhsal belirti profilleri arasında anlamlı farklılaşmayı inceleyen bu araştırmada ilk olarak araştırma örneklemine dair detaylar Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Örneklemi

	Grup	N	%
Eğitim Seviyesi	İlkokul	14	6
	Lise	37	15,7
	Üniversite ve Üstü	184	78,3
Medeni Durum	Bekar	13	5,5
	Evli	216	91,9
	Diğer	6	2,6
Anne Eğitim Seviyesi	Okuryazar Değil	6	2,6
	İlkokul	153	65,1
	Lise	55	23,4
Baba Eğitim Seviyesi	Üniversite ve Üstü	21	8,9
	Okuryazar Değil	0	0,0
	İlkokul	136	57,9
Çalışma Durumu	Lise	67	28,5
	Üniversite ve Üstü	32	13,6
	Çalışmıyor	110	46,8
Sosyoekonomik Düzey	Çalışıyor	125	53,2
	Düşük	16	6,8
	Orta	170	72,3
Psikolojik Yardım Alma Durumu	Yüksek	49	20,9
	Almadı	167	71,1
	Aldı	68	28,9
Psikolojik Hastalık Tanısı Alan	Almadı	186	79,1
	Aldı	40	17,0
	Kayıp Veri	9	3,8
Çocuğun Psikolojik Yardım Alma Durumu	Almadı	199	84,7
	Aldı	36	15,3
Çocuğun Psikolojik Tanı Alma Durumu	Almadı	219	93,2
	Aldı	8	3,4
	Kayıp Veri	8	3,4
Toplam		235	100

Araştırma örnekleminin eğitim seviyesine göre dağılımı %6’sı ilkokul, %15.7’si lise, %78.3’ü üniversite; medeni duruma göre dağılımı %5.5’i bekar, %91,9’u evli ve %2.6’sı diğer; anne eğitim seviyesine göre dağılımı %2.6’sı okuryazar değil, %65.1’i ilkokul mezunu, %23.4’ü lise mezunu ve %8.9’u üniversite üzeri mezunu; baba eğitim seviyesine

göre dağılımı %57.9'u ilkokul mezunu %28.5'i lise mezunu ve %13.6'sı üniversite ve üzeri mezunu; çalışma durumuna göre %46.8'i çalışmayan, %53.2'si çalışan; sosyoekonomik düzeye göre %6.8'i düşük, %72.3'ü orta ve %20.9'u yüksek sosyoekonomik düzeyden; psikolojik yardım alam durumuna göre %71.1'i yardım almayan, %28.9'u yardım alan; psikolojik hastalık tanı durumuna göre %79.1'i tanı almayan, %17'si tanı alan; çocuğunun psikolojik yardım alam durumuna göre %84.7'sinin çocuğu tanı almayan, %15.3'ü tanı alan; çocuğunun psikolojik tanı alma durumuna göre %93.2'si tanı almayan, %3.4'ü tanı alan kişiler şeklindedir.

8.2. Betimsel İstatistikler

Çalışmayan annelerin çalışan annelere göre öz yeterlikleri, başa çıkma tutumları ve ruhsal belirti profilleri arasında anlamlı farklılaşmayı inceleyen bu araştırmada ikinci olarak veri setinin istatistiksel analizler için normal dağılım varsayımını sağlama durumunu test etmek için değişkenlerin betimsel istatistikleri incelenmiştir. Bu kapsamda araştırma değişkenlerinin betimsel istatistikleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Betimsel İstatistikler

		Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık Katsayısı	Basıklık Katsayısı
Öz Yeterlik	Yetenek ve Güven	11,308	2,803	-0,345	-0,198
	Çaba ve Direnç	17,120	4,266	-0,341	-0,410
	Toplam	28,427	6,071	-0,500	-0,071
Başa Çıkma Tutumları	Kendine Yardım	16,090	4,176	-0,114	-0,228
	Yaklaşım	20,162	4,672	-0,283	-0,133
	Uyum Sağlama	18,974	5,008	-0,023	-0,555
	Sakınma Kaçınma	13,470	3,413	0,713	0,532
	Kendine Ceza	13,008	4,479	0,356	-0,343
SCL 90	Somatizasyon	9,823	8,363	1,066	0,706
	OKB	10,717	7,421	0,585	-0,249
	Kişiler Arası Duyarlılık	7,966	6,940	0,855	0,174
	Depresyon	14,409	11,815	0,754	-0,154
	Anksiyete	8,241	7,657	1,251	1,414
	Öfke ve Düşmanlık	5,160	4,753	0,935	0,117
	Fobik Anksiyete	4,152	5,145	1,312	1,131
	Paranoid Düşünce	5,270	4,297	0,721	-0,076

Psikotisizm	5,588	6,200	1,218	0,895
Ek Skalalar	6,276	5,030	0,795	0,128

Yetenek ve güven, çaba ve direnç, öz yeterlik toplam puan, kendine yardım, yaklaşım, uyum sağlama, sakınma kaçınma, kendine ceza, somatizasyon, obsesif kompulsif bozukluk, kişiler arası duyarlılık, depresyon, anksiyete, öfke ve düşmanlık, fobik anksiyete, paranoid düşünce, psikotisizm ve ek skalalar değişkenlerinin çarpıklık ve basıklık katsayısının -1.5 ve +1.5 arasında olduğu tespit edilmiştir. Bu açıdan Tabachnick ve Fidell (2013) göre verilerin normal dağılım varsayımını sağlayabileceği söylenilebilir.

8.3. Başa Çıkma Tutumları, Öz yeterlik ve Ruhsal Belirti Profilleri Düzeyi Eğitim Seviyesine Göre Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırma sürecinde öz yeterlikleri, başa çıkma tutumları ve ruhsal belirti profilleri düzeyinin eğitim seviyesine göre farklılaşma durumunu incelemek için parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Bu problemin analizinde bu testin kullanılma nedeni eğitim seviyesine göre örneklem alt gruplarının en az birisinin kabul edilebilecek büyüklükten düşük olmasıdır. Bu sebeple ilgili analiz yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Eğitim Seviyesi İçin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Grup			N	Sıra Ort.	X ²	sd	p
Öz Yeterlik	Yetenek ve Güven	İlkokul	14	83.57	13.621	2	.001*
		Lise	37	88.61			
		Üniversite ve üstü	184	126.53			
	Çaba ve Direnç	İlkokul	14	88.71	3.617	2	.164
		Lise	37	129.16			
		Üniversite ve üstü	184	117.98			
	Toplam	İlkokul	14	80.14	5.057	2	.080
		Lise	37	113.74			
		Üniversite ve üstü	184	121.74			

Kendine Yardım	İlkokul	14	82.25	18.053	2	.000*
	Lise	37	82.38			
	Üniversite ve üstü	184	127.88			
Yaklaşım	İlkokul	14	96.25	6.015	2	.049*
	Lise	37	97.89			
	Üniversite ve üstü	184	123.70			
Uyum Sağlama	İlkokul	14	106.64	1.589	2	.452
	Lise	37	107.72			
	Üniversite ve üstü	184	120.93			
Sakınma Kaçınma	İlkokul	14	92.46	2.315	2	.314
	Lise	37	124.04			
	Üniversite ve üstü	184	118.73			
Kendine Ceza	İlkokul	14	102.93	1.229	2	.541
	Lise	37	111.81			
	Üniversite ve üstü	184	120.39			
Somatizasyon	İlkokul	14	87.32	3.827	2	.148
	Lise	37	128.99			
	Üniversite ve üstü	184	118.13			
OKB	İlkokul	14	92.04	2.212	2	.331
	Lise	37	117.70			
	Üniversite ve üstü	184	120.04			
Kişiler Arası Duyarlılık	İlkokul	14	94.43	5.597	2	.061
	Lise	37	139.32			

		Üniversite ve üstü	184	115.51			
Depresyon		İlkokul	14	90.96	2.743	2	.254
		Lise	37	126.04			
		Üniversite ve üstü	184	118.44			
Anksiyete		İlkokul	14	86.75	4.276	2	.118
		Lise	37	130.74			
		Üniversite ve üstü	184	117.82			
Öfke ve		İlkokul	14	104.79	.960	2	.619
Düşmanlık		Lise	37	125.19			
		Üniversite ve üstü	184	117.56			
Fobik		İlkokul	14	100.43	1.728	2	.421
Anksiyete		Lise	37	127.31			
		Üniversite ve üstü	184	117.46			
Paranoid		İlkokul	14	96.32	4.332	2	.115
Düşünce		Lise	37	136.41			
		Üniversite ve üstü	184	115.95			
Psikotizm		İlkokul	14	90.11	5.015	2	.081
		Lise	37	135.59			
		Üniversite ve üstü	184	116.58			
Ek Skalalar		İlkokul	14	97.82	1.930	2	.381
		Lise	37	127.22			
		Üniversite ve üstü	184	117.68			

*=p<.05

Tablo 3'teki bulgulara göre yetenek ve güven düzeyinin eğitim seviyesine göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($X^2 = 13.621$, $p<.05$). Yapılan Mann Whitney U çoklu karşılaştırma testi sonucu üniversite ve üzerinde eğitim alan kişilerin yetenek ve güven

düzeyinin (Sıra Ort. = 126.53) ilkokul (Sıra Ort. = 83.57) ve lise (Sıra Ort. = 88.61) seviyesinde eğitim alanlardan yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Çaba ve direnç düzeyinin eğitim seviyesine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 3.617, p>0.05$).

Öz yeterlik toplam puan düzeyinin eğitim seviyesine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 5.057, p>0.05$).

Kendine yardım düzeyinin eğitim seviyesine göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($X^2 = 18.053, p<0.05$). Yapılan Mann Whitney U çoklu karşılaştırma testi sonucu üniversite ve üzerinde eğitim alan kişilerin kendine yardım düzeyinin (Sıra Ort. = 127.88) ilkokul (Sıra Ort. = 82.25) ve lise (Sıra Ort. = 82.38) seviyesinde eğitim alanlardan yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Yaklaşım düzeyinin eğitim seviyesine göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($X^2 = 6.015, p<0.05$). Yapılan Mann Whitney U çoklu karşılaştırma testi sonucu üniversite ve üzerinde eğitim alan kişilerin yaklaşım düzeyinin (Sıra Ort. = 123.70) ilkokul (Sıra Ort. = 96.25) ve lise (Sıra Ort. = 97.89) seviyesinde eğitim alanlardan yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Uyum sağlama düzeyinin eğitim seviyesine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 1.589, p>0.05$).

Sakınma kaçınma düzeyinin eğitim seviyesine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 2.315, p>0.05$).

Kendine ceza düzeyinin eğitim seviyesine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 1.229, p>0.05$).

Somatizasyon düzeyinin eğitim seviyesine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 3.827, p>0.05$).

Obsesif kompulsif bozukluk düzeyinin eğitim seviyesine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 2.212, p>0.05$).

Kişiler arası duyarlılık düzeyinin eğitim seviyesine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 5.597, p>0.05$).

Depresyon düzeyinin eğitim seviyesine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 2.743$, $p > 0.05$).

Anksiyete düzeyinin eğitim seviyesine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 4.276$, $p > 0.05$).

Öfke ve düşmanlık düzeyinin eğitim seviyesine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 0.960$; $p > 0.05$).

Fobik Anksiyete düzeyinin eğitim seviyesine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 1.728$; $p > 0.05$).

Paranoid düşünce düzeyinin eğitim seviyesine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 4.332$; $p > 0.05$).

Psikotizizm düzeyinin eğitim seviyesine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 5.015$; $p > 0.05$).

Ek Skalalar düzeyinin eğitim seviyesine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 1.930$; $p > 0.05$).

8.4. Başa Çıkma Tutumları, Öz yeterlik ve Ruhsal Belirti Profilleri Düzeyi Medeni Duruma Göre Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırma sürecinde öz yeterlikleri, başa çıkma tutumları ve ruhsal belirti profilleri düzeyinin medeni duruma göre farklılaşma durumunu incelemek için parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Bu problemin analizinde bu testin kullanılma nedeni medeni duruma göre örneklem alt gruplarının en az birisinin kabul edilebilecek büyüklükten düşük olmasıdır. Bu sebeple ilgili analiz yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Medeni Durum İçin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

		Grup	N	Sıra Ort.	X^2	sd	p
Öz Yeterlik	Yetenek ve Güven	Bekar	13	94.31	3.113	2	.211
		Evli	216	120.28			
		Diğer	6	87.08			
	Çaba ve Direnç	Bekar	13	149.15	2.957	2	.228
		Evli	216	116.34			
		Diğer	6	110.08			
	Toplam	Bekar	13	129.31	.895	2	.639
		Evli	216	117.88			
		Diğer	6	97.75			
Başa Çıkma Tutumları	Kendine Yardım	Bekar	13	98.15	1.701	2	.427
		Evli	216	119.71			
		Diğer	6	99.50			
	Yaklaşım	Bekar	13	101.77	1.887	2	.389
		Evli	216	119.74			
		Diğer	6	90.42			
	Uyum Sağlama	Bekar	13	117.35	.045	2	.978
		Evli	216	117.88			
		Diğer	6	123.75			
	Sakınma Kaçınma	Bekar	13	130.85	.731	2	.694
		Evli	216	116.88			

		Diğer	6	130.42			
	Kendine Ceza	Bekar	13	104.12	.710	2	.701
		Evli	216	118.54			
		Diğer	6	128.75			
SCL 90	Somatizasyon	Bekar	13	99.65	4.163	2	.125
		Evli	216	117.72			
		Diğer	6	167.67			
	OKB	Bekar	13	109.77	3.436	2	.179
		Evli	216	117.12			
		Diğer	6	167.67			
	Kişiler Arası Duyarlılık	Bekar	13	119.54	.410	2	.815
		Evli	216	117.43			
		Diğer	6	135.25			
	Depresyon	Bekar	13	113.19	.508	2	.776
		Evli	216	117.78			
		Diğer	6	136.42			
	Anksiyete	Bekar	13	111.08	1.297	2	.523
		Evli	216	117.59			
		Diğer	6	147.75			
	Öfke ve Düşmanlık	Bekar	13	106.54	1.072	2	.585
		Evli	216	118.05			
		Diğer	6	141.08			

Fobik	Bekar	13	111.35	1.413	2	.493
Anksiyete	Evli	216	117.55			
	Diğer	6	148.50			
Paranoid	Bekar	13	120.54	3.069	2	.216
Düşünce	Evli	216	116.53			
	Diğer	6	165.50			
Psikotisizm	Bekar	13	123.42	1.860	2	.394
	Evli	216	116.68			
	Diğer	6	153.75			
Ek Skalalar	Bekar	13	126.27	1.681	2	.432
	Evli	216	116.59			
	Diğer	6	150.67			

p<.05

Tablo 4'teki bulgulara göre yetenek ve güven düzeyinin medeni duruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 3.113$, $p>0.05$).

Çaba ve direnç düzeyinin medeni duruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 2.957$, $p>0.05$).

Öz yeterlik toplam puan düzeyinin medeni duruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = .895$, $p>0.05$).

Kendine yardım düzeyinin medeni duruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 1.701$, $p>0.05$).

Yaklaşım düzeyinin medeni duruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 1.887$, $p>0.05$).

Uyum sağlama düzeyinin medeni duruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = .045$, $p>0.05$).

Sakınma kaçınma düzeyinin medeni duruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = .731, p>0.05$).

Kendine ceza düzeyinin medeni duruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = .710, p>0.05$).

Somatizasyon düzeyinin medeni duruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 4.163, p>0.05$).

Obsesif kompulsif bozukluk düzeyinin medeni duruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 3.436, p>0.05$).

Kişiler arası duyarlılık düzeyinin medeni duruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = .410, p>0.05$).

Depresyon düzeyinin medeni duruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = .508, p>0.05$).

Anksiyete düzeyinin medeni duruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 1.297, p>0.05$).

Öfke ve düşmanlık düzeyinin medeni duruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 1.072, p>0.05$).

Fobik Anksiyete düzeyinin medeni duruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 1.413, p>0.05$).

Paranoid düşünce düzeyinin medeni duruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 3.069, p>0.05$).

Psikotizizm düzeyinin medeni duruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 1.860, p>0.05$).

Ek Skalalar düzeyinin medeni duruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($X^2 = 1.681, p>0.05$).

8.5. Başa Çıkma Tutumları, Öz yeterlik ve Ruhsal Belirti Profilleri Düzeyi İle Yaş, Çocuk Sayısı ve Çocuk İle Geçirilen Günlük Süre Arasında Anlamlı İlişki Var Mıdır?

Öz yeterlikleri, başa çıkma tutumları ve ruhsal belirti profilleri ile yaş, çocuk sayısı ve çocuk ile günlük geçirilen süre arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla parametrik olmayan testlerden Spearman Brown Sıra Farkları Korelasyon Analizi (r_s) kullanılmıştır. Bu analiz yönteminin kullanılma sebebi yaş, çocuk sayısı ve çocuk ile günlük geçirilen süre değişkenleri için normal dağılım varsayımının sağlanamamış olmasıdır. Bu durumdan hareketle ilgili analiz yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Öz Yeterlikleri, Başa Çıkma Tutumları ve Ruhsal Belirti Profilleri ile Yaş, Çocuk Sayısı ve Çocuk ile Günlük Geçirilen Süre Değişkenleri için Spearman Brown Sıra Farkları Korelasyon Analizi Sonuçları

		Yaş	Çocuk Sayısı	Çocuk ile Günlük Geçirilen Süre
Öz yeterlik	Yetenek ve Güven	.091	-.050	.003
	Çaba ve Direnç	.002	.025	.005
	Toplam	.051	-.016	.012
Başa Çıkma Tutumları	Kendine Yardım	.065	-.060	-.023
	Yaklaşım	.064	-.029	.065
	Uyum Sağlama	.066	-.054	.000
	Sakınma Kaçınma	-.002	.037	-.030
	Kendine Ceza	.006	-.008	.007
SCL 90	Somatizasyon	-.053	.005	.084
	OKB	.009	.021	-.011
	Kişiler Arası Duyarlılık	.024	.061	.065
	Depresyon	.025	.016	.029
	Anksiyete	.012	-.029	.044

Öfke ve Düşmanlık	.009	.012	.069
Fobik Anksiyete	-.021	.047	.063
Paranoid Düşünce	.028	.042	.074
Psikotisizm	-.019	.005	.010
Ek Skalalar	.067	-.001	.067

*= $p < .05$

Tablo 5'teki bulgulara göre yetenek ve güven düzeyi ile yaş ($r_s = .091$, $p > 0.05$). Çocuk sayısı ($r_s = -.050$, $p > 0.05$) ve çocuk ile günlük geçirilen süre ($r_s = .003$, $p > 0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Çaba ve direnç düzeyi ile yaş ($r_s = .002$, $p > 0.05$), çocuk sayısı ($r_s = .025$, $p > 0.05$) ve çocuk ile günlük geçirilen süre ($r_s = .005$, $p > 0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Öz yeterlik toplam puan düzeyi ile yaş ($r_s = .051$, $p > 0.05$), çocuk sayısı ($r_s = -.016$, $p > 0.05$) ve çocuk ile günlük geçirilen süre ($r_s = .012$, $p > 0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Kendine yardım düzeyi ile yaş ($r_s = .065$, $p > 0.05$), çocuk sayısı ($r_s = -.060$, $p > 0.05$) ve çocuk ile günlük geçirilen süre ($r_s = -.023$, $p > 0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Yaklaşım düzeyi ile yaş ($r_s = .064$, $p > 0.05$), çocuk sayısı ($r_s = -.029$, $p > 0.05$) ve çocuk ile günlük geçirilen süre ($r_s = .065$, $p > 0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Uyum sağlama düzeyi ile yaş ($r_s = .066$, $p > 0.05$), çocuk sayısı ($r_s = -.054$, $p > 0.05$) ve çocuk ile günlük geçirilen süre ($r_s = .000$, $p > 0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Sakınma kaçınma düzeyi ile yaş ($r_s = -.002$, $p > 0.05$), çocuk sayısı ($r_s = .037$, $p > 0.05$) ve çocuk ile günlük geçirilen süre ($r_s = -.030$, $p > 0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Kendine ceza düzeyi ile yaş ($rs = .006, p>0.05$), çocuk sayısı ($rs = -.008, p>0.05$) ve çocuk ile günlük geçirilen süre ($rs = .007, p>0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Somatizasyon düzeyi ile yaş ($rs = -.053, p>0.05$), çocuk sayısı ($rs = .005, p>0.05$) ve çocuk ile günlük geçirilen süre ($rs = .084, p>0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Obsesif kompulsif bozukluk düzeyi ile yaş ($rs = .009, p>0.05$), çocuk sayısı ($rs = .021, p>0.05$) ve çocuk ile günlük geçirilen süre ($rs = -.011, p>0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Kişiler arası duyarlılık düzeyi ile yaş ($rs = .024, p>0.05$), çocuk sayısı ($rs = .061, p>0.05$) ve çocuk ile günlük geçirilen süre ($rs = .065, p>0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Depresyon düzeyi ile yaş ($rs = .025, p>0.05$), çocuk sayısı ($rs = .016, p>0.05$) ve çocuk ile günlük geçirilen süre ($rs = .029, p>0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Anksiyete düzeyi ile yaş ($rs = .012, p>0.05$), çocuk sayısı ($rs = -.029, p>0.05$) ve çocuk ile günlük geçirilen süre ($rs = .044, p>0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Öfke ve düşmanlık düzeyi ile yaş ($rs = .009, p>0.05$), çocuk sayısı ($rs = .012, p>0.05$) ve çocuk ile günlük geçirilen süre ($rs = .069, p>0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Fobik anksiyete düzeyi ile yaş ($rs = -.021, p>0.05$), çocuk sayısı ($rs = .047, p>0.05$) ve çocuk ile günlük geçirilen süre ($rs = .063, p>0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Paranoid düşünce düzeyi ile yaş ($rs = .028, p>0.05$), çocuk sayısı ($rs = .042, p>0.05$) ve çocuk ile günlük geçirilen süre ($rs = .074, p>0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Psikotizizm düzeyi ile yaş ($rs = -.019, p>0.05$), çocuk sayısı ($rs = .005, p>0.05$) ve çocuk ile günlük geçirilen süre ($rs = .010, p>0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Ek Skalalar düzeyi ile yaş ($rs = .067, p>0.05$), çocuk sayısı ($rs = -.001, p>0.05$) ve çocuk ile günlük geçirilen süre ($rs = .067, p>0.05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

8.6. Başa Çıkma Tutumları, Öz Yeterlik ve Ruhsal Belirti Profilleri Düzeyleri Arasında Anlamlı İlişki Var Mıdır?

Öz yeterlikleri, başa çıkma tutumları ve ruhsal belirti profilleri düzeyleri arasında anlamlı ilişki olup olmadığını tespit etmek amacıyla parametrik analizlerden Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi (r) kullanılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Öz Yeterlikleri, Başa Çıkma Tutumları ve Ruhsal Belirti Profilleri Düzeyleri için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi (r)

A	B	C	D	E	F	G	H	K	L	M	N	P	R	S	T	Y	V	
A	1																	
B	.452*	1																
C	.779*	.911*	1															
D	.894*	.361*	.666*	1														
E	.807*	.433*	.676*	.655*	1													
F	.633*	.430*	.594*	.536*	.693*	1												
G	.269*	.223*	.281*	.276*	.334*	.457*	1											
H	.064	-.169*	-.089	.131*	.004	.012	.468*	1										
K	-.197*	-.340*	-.330*	-.167*	-.160*	-.138*	.092	.344*	1									
L	-.239*	-.311*	-.329*	-.192*	-.193*	-.187*	.066	.422*	.773*	1								
M	-.285*	-.303*	-.345*	-.235*	-.254*	-.206*	.069	.355*	.757*	.832*	1							
N	-.256*	-.384*	-.388*	-.201*	-.260*	-.234*	.007	.395*	.787*	.843*	.869*	1						
P	-.210*	-.309*	-.314*	-.184*	-.172*	-.128*	.084	.314*	.844*	.838*	.821*	.848*	1					
R	-.204*	-.341*	-.334*	-.158*	-.189*	-.191*	.059	.388*	.744*	.809*	.801*	.816*	.845*	1				
S	-.312*	-.303*	-.357*	-.255*	-.274*	-.215*	.108	.265*	.768*	.768*	.803*	.750*	.857*	.769*	1			
T	-.242*	-.252*	-.289*	-.237*	-.189*	-.166*	.095	.327*	.792*	.828*	.862*	.811*	.852*	.836*	.819*	1		
Y	-.334*	-.282*	-.352*	-.284*	-.293*	-.190*	.106	.258*	.739*	.752*	.830*	.764*	.848*	.754*	.847*	.831*	1	
V	-.207*	-.269*	-.285*	-.173*	-.197*	-.142*	.103	.347*	.792*	.770*	.815*	.796*	.826*	.775*	.772*	.826*	.779*	1

A=Yetenek ve Güven, B=Çaba ve Direnç, C=Öz yeterlik Toplam Puan, D=Kendine Yardım, E=Yaklaşım, F=Uyum Sağlama, G=Sakinme Kaçınma, H=Kendine Ceza, K=Somatizasyon, L=OKB, M=Kişiler Arası Duyarlılık, N=Depresyon, P=Anksiyete, R=Öfke ve Düşmanlık, S=Fobik Anksiyete, T=Paranoid Düşünce, Y=Psikotizizm, V=Ek Skalalar; *= $p<.05$

Tablo 6’daki bulgulara göre yetenek ve güven ile öz yeterlik ($r = .779$, $p<.05$) toplam puan ($r = .894$, $p<.05$), kendine yardım ($r = .807$, $p<.05$), yaklaşım ve uyum sağlama ($r = .633$, $p<.05$) puanları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak yetenek ve güven ile çaba ve direnç ($r = .452$, $p<.05$) arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yetenek ve güven ile sakinme kaçınma arasında ($r = .269$, $p<.05$) pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yetenek ve güven ile fobik anksiyete ($r = -.312$, $p<.05$) ve

Psikotizizm ($r = -.334, p < .05$) arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yetenek ve güven ile somatizasyon ($r = -.197, p < .05$), obsesif kompulsif bozukluk ($r = -.239, p < .05$), kişiler arası duyarlılık ($r = -.285, p < .05$), depresyon ($r = -.256, p < .05$), anksiyete ($r = -.210, p < .05$), öfke ve düşmanlık ($r = -.204, p < .05$), paranoid düşünce ($r = -.242, p < .05$) ve ek skalalar ($r = -.207, p < .05$) arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Ancak yetenek ve güven ile kendine ceza arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir ($r = .064, p > .05$).

Çaba ve direnç ile öz yeterlik toplam puan arasında ($r = .911, p < .05$) pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Çaba ve direnç ile kendine yardım ($r = .361, p < .05$), yaklaşım ($r = .433, p < .05$) ve uyum sağlama ($r = .430, p < .05$) değişkenleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Çaba ve direnç ile sakınma kaçınma ($r = .223, p < .05$) arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Çaba ve direnç ile kendine ceza ($r = -.169, p < .05$) paranoid düşünce ($r = -.252, p < .05$), psikotizizm ($r = -.282, p < .05$) ve ek skalalar ($r = -.269, p < .05$) arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Çaba ve direnç ile somatizasyon ($r = -.340, p < .05$), obsesif kompulsif bozukluk ($r = -.311, p < .05$), kişiler arası duyarlılık ($r = -.303, p < .05$), depresyon ($r = -.384, p < .05$), anksiyete ($r = .309, p < .05$), öfke ve düşmanlık ($r = -.341, p < .05$) ve fobik anksiyete ($r = -.303, p < .05$) arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Öz yeterlik toplam puan ile kendine yardım ($r = .666, p < .05$), yaklaşım ($r = .676, p < .05$) ve uyum sağlama ($r = .594, p < .05$) arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Öz yeterlik ile sakınma kaçınma ($r = .281, p < .05$) arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Öz yeterlik toplam puanı ile somatizasyon ($r = -.330, p < .05$), obsesif kompulsif bozukluk ($r = -.329, p < .05$), kişiler arası duyarlılık ($r = -.345, p < .05$), depresyon ($r = -.388, p < .05$), anksiyete ($r = -.314, p < .05$), öfke ve düşmanlık ($r = -.334, p < .05$), fobik anksiyete ($r = -.357, p < .05$) ve psikotizizm ($r = -.352, p < .05$) değişkenleri arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Öz yeterlik toplam puanı ile paranoid düşünce ($r = -.289, p < .05$) ve ek skalalar ($r = -.285, p < .05$) arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ancak öz yeterlik toplam puanı ile kendine ceza arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir ($r = -.089, p > .05$).

Kendine yardım ile yaklaşım ($r = .655, p < .05$) arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Kendine yardım ile uyum sağlama ($r = .536, p < .05$) arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Kendine kabul ile sakınma kaçınma ($r = .276, p < .05$) ve kendine ceza ($r = .131, p < .05$) arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Kendine kabul ile somatizasyon ($r = -.167, p < .05$), obsesif kompulsif bozukluk ($r = -.192, p < .05$), kişiler arası duyarlılık ($r = -.235, p < .05$), depresyon ($r = -.201, p < .05$), anksiyete ($r = -.184, p < .05$), öfke ve düşmanlık ($r = -.158, p < .05$), fobik anksiyete ($r = -.255, p < .05$), paranoid düşünce ($r = -.237, p < .05$), psikotizm ($r = -.284, p < .05$) ve ek skalalar ($r = -.173, p < .05$) arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Yaklaşım ile uyum sağlama ($r = .693, p < .05$) arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yaklaşım ile sakınma kaçınma ($r = .334, p < .05$) arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yaklaşım ile somatizasyon ($r = -.160, p < .05$), obsesif kompulsif bozukluk ($r = -.193, p < .05$), kişiler arası duyarlılık ($r = -.254, p < .05$), depresyon ($r = -.260, p < .05$), anksiyete ($r = -.172, p < .05$), öfke ve düşmanlık ($r = -.189, p < .05$), fobik anksiyete ($r = -.274, p < .05$), paranoid düşünce ($r = -.189, p < .05$), psikotizm ($r = -.293, p < .05$) ve ek skalalar ($r = -.197, p < .05$) arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ancak yaklaşım ile kendine ceza arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir ($r = .004, p > .05$).

Uyum sağlama ile sakınma kaçınma ($r = .457, p < .05$) arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki oldu tespit edilmiştir. Uyum sağlama ile somatizasyon ($r = -.138, p < .05$), obsesif kompulsif bozukluk ($r = -.187, p < .05$), kişiler arası duyarlılık ($r = -.206, p < .05$), depresyon ($r = -.234, p < .05$), anksiyete ($r = -.128, p < .05$), öfke ve düşmanlık ($r = -.191, p < .05$), fobik anksiyete ($r = -.215, p < .05$), paranoid düşünce ($r = -.166, p < .05$), psikotizm ($r = -.190, p < .05$) ve ek skalalar ($r = -.142, p < .05$) arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ancak uyum sağlama ile kendine ceza arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir ($r = .012, p > .05$).

Sakınma kaçınma ile kendine ceza ($r = .468, p < .05$) arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sakınma kaçınma ile somatizasyon ($r = .092, p > .05$), obsesif kompulsif bozukluk ($r = .066, p > .05$), kişiler arası duyarlılık ($r = .069,$

$p>0.05$), depresyon ($r = .007$, $p>0.05$), anksiyete ($r = .084$, $p>0.05$), öfke ve düşmanlık ($r = .059$, $p>0.05$), fobik anksiyete ($r = .108$, $p>0.05$), paranoid düşünce ($r = .095$, $p>0.05$), psikotizm ($r = .106$, $p>0.05$) ve ek skalalar ($r = .103$, $p>0.05$) arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Kendine ceza ile somatizasyon ($r = .344$, $p<.05$), obsesif kompulsif bozukluk ($r = .422$, $p<.05$), kişiler arası duyarlılık ($r = .355$, $p<.05$), depresyon ($r = .395$, $p<.05$), anksiyete ($r = .314$, $p<.05$), öfke ve düşmanlık ($r = .388$, $p<.05$), paranoid düşünce ($r = .327$, $p<.05$) ve ek skalalar ($r = .347$, $p<.05$) arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Kendine ceza ile fobik anksiyete ($r = .265$, $p<.05$) ve psikotizm ($r = .258$, $p<.05$) arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Somatizasyon ile obsesif kompulsif bozukluk ($r = .773$, $p<.05$), kişiler arası duyarlılık ($r = .757$, $p<.05$), depresyon ($r = .787$, $p<.05$), anksiyete ($r = .844$, $p<.05$), öfke ve düşmanlık ($r = .744$, $p<.05$), fobik anksiyete ($r = .768$, $p<.05$), paranoid düşünce ($r = .792$, $p<.05$), psikotizm ($r = .739$, $p<.05$) ve ek skalalar ($r = .792$, $p<.05$) arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Obsesif kompulsif bozukluk ile kişiler arası duyarlılık ($r = .832$, $p<.05$), depresyon ($r = .843$, $p<.05$), anksiyete ($r = .838$, $p<.05$), öfke ve düşmanlık ($r = .809$, $p<.05$), fobik anksiyete ($r = .768$, $p<.05$), paranoid düşünce ($r = .828$, $p<.05$), psikotizm ($r = .752$, $p<.05$) ve ek skalalar ($r = .770$, $p<.05$) arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Kişiler arası duyarlılık ile depresyon ($r = .869$, $p<.05$), anksiyete ($r = .821$, $p<.05$), öfke ve düşmanlık ($r = .801$, $p<.05$), fobik anksiyete ($r = .803$, $p<.05$), paranoid düşünce ($r = .862$, $p<.05$), psikotizm ($r = .830$, $p<.05$) ve ek skalalar ($r = .815$, $p<.05$) arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Depresyon ile anksiyete ($r = .848$, $p<.05$), öfke ve düşmanlık ($r = .816$, $p<.05$), fobik anksiyete ($r = .750$, $p<.05$), paranoid düşünce ($r = .811$, $p<.05$), psikotizm ($r = .764$, $p<.05$) ve ek skalalar ($r = .796$, $p<.05$) arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Anksiyete ile öfke ve düşmanlık ($r = .845$, $p<.05$), fobik anksiyete ($r = .857$, $p<.05$), paranoid düşünce ($r = .852$, $p<.05$), psikotizm ($r = .848$, $p<.05$) ve ek skalalar ($r =$

.826, $p < .05$) arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Öfke ve düşmanlık ile fobik anksiyete ($r = .769$, $p < .05$), paranoid düşünce ($r = .836$, $p < .05$), psikotizm ($r = .754$, $p < .05$) ve ek skalalar ($r = .775$, $p < .05$) arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Fobik anksiyete ile paranoid düşünce ($r = .819$, $p < .05$), psikotizm ($r = .847$, $p < .05$) ve ek skalalar ($r = .772$, $p < .05$) arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Paranoid düşünce ile psikotizm ($r = .831$, $p < .05$) ve ek skalalar ($r = .826$, $p < .05$) arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Psikotizm ile ek skalalar ($r = .779$, $p < .05$) arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

8.7. Başa Çıkma Tutumları, Öz Yeterlik ve Ruhsal Belirti Profilleri Düzeyi Annenin Çalışıp Çalışmama Durumuna Göre Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırma sürecinde öz yeterlikleri, başa çıkma tutumları ve ruhsal belirti profilleri düzeyinin annenin çalışıp çalışmama durumuna göre farklılaşmasını incelemek için parametrik testlerden Bağımsız Örneklemeler İçin t Test kullanılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Annenin Çalışma Durumu İçin T Test Sonuçları

			Grup	N	$\bar{X}$	σ	<u>t</u>	<u>sd</u>	<u>p</u>
Öz Yeterlik	Yetenek ve Güven	Çalışmayan		110	10.573	2.978	-3.883	233	.000*
		Çalışan		125	11.954	2.474			
	Çaba ve Direnç	Çalışmayan		110	16.300	4.518	-2.803	233	.005*
		Çalışan		125	17.841	3.909			
	Toplam	Çalışmayan		110	26.873	6.491	-3.785	233	.000*
		Çalışan		125	29.795	5.338			

Başa Çıkma Tutumları	Kendine	Çalışmayan	110	15.145	4.364	-3.320	233	.001*
	Yardım	Çalışan	125	16.921	3.832			
	Yaklaşım	Çalışmayan	110	19.164	4.813	-3.131	233	.002*
		Çalışan	125	21.041	4.378			
	Uyum	Çalışmayan	110	18.345	5.193	-1.814	233	.071
	Sağlama	Çalışan	125	19.528	4.793			
	Sakinma	Çalışmayan	110	13.036	3.197	-1.836	233	.068
	Kaçınma	Çalışan	125	13.852	3.562			
	Kendine	Çalışmayan	110	12.845	3.957	-.522	233	.602
	Ceza	Çalışan	125	13.152	4.904			
SCL 90	Somatizasyon	Çalışmayan	110	11.097	8.283	2.207	233	.028*
		Çalışan	125	8.703	8.306			
	OKB	Çalışmayan	110	11.626	7.189	1.769	233	.078
		Çalışan	125	9.917	7.558			
	Kişiler Arası	Çalışmayan	110	9.194	6.692	2.574	233	.011*
	Duyarlılık	Çalışan	125	6.886	7.000			
	Depresyon	Çalışmayan	110	16.062	10.867	2.142	233	.033*
		Çalışan	125	12.954	11.302			
	Anksiyete	Çalışmayan	110	9.675	7.931	2.729	233	.007*
		Çalışan	125	6.979	7.205			
	Öfke ve	Çalışmayan	110	5.782	4.448	1.895	233	.059
	Düşmanlık	Çalışan	125	4.611	4.959			

Fobik	Çalışmayan	110	5.204	5.154	2.988	233	.003*
Anksiyete	Çalışan	125	3.227	4.975			
Paranoid	Çalışmayan	110	6.120	4.418	2.891	233	.004*
Düşünce	Çalışan	125	4.521	4.060			
Psikotizm	Çalışmayan	110	6.834	6.597	2.938	233	.004*
	Çalışan	125	4.491	5.629			
Ek Skalalar	Çalışmayan	110	6.800	4.750	1.501	233	.135
	Çalışan	125	5.816	5.240			

*= $p<.05$

Tablo 7'deki bulgulara göre yetenek ve güven düzeyinin annenin çalışıp çalışmama durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($t = -3.883$, $p<.05$). Bu sonuçlar çalışan annelerin ($\bar{X} = 11.954$) yetenek ve güven düzeyinin çalışmayan annelerden ($\bar{X} = 10.573$) yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Çaba ve direnç düzeyinin annenin çalışıp çalışmama durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($t = -2.803$, $p<.05$). Bu sonuçlar çalışan annelerin ($\bar{X} = 17.841$) çaba ve direnç düzeyinin çalışmayan annelerden ($\bar{X} = 16.300$) yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Öz yeterlik toplam puan düzeyinin annenin çalışıp çalışmama durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($t = -3.785$, $p<.05$). Bu sonuçlar çalışan annelerin ($\bar{X} = 29.795$) öz yeterlik toplam puan düzeyinin çalışmayan annelerden ($\bar{X} = 26.873$) yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Kendine yardım düzeyinin annenin çalışıp çalışmama durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($t = -3.320$, $p<.05$). Bu sonuçlar çalışan annelerin ($\bar{X} = 16.921$) kendine yardım düzeyinin çalışmayan annelerden ($\bar{X} = 15.145$) yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Yaklaşım düzeyinin annenin çalışıp çalışmama durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($t = -3.131$, $p<.05$). Bu sonuçlar çalışan annelerin ($\bar{X} = 21.041$) yaklaşım düzeyinin çalışmayan annelerden ($\bar{X} = 19.164$) yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Uyum sağlama düzeyinin annenin çalışıp çalışmama durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($t = -1.814$, $p>0.05$).

Sakınma kaçınma düzeyinin annenin çalışıp çalışmama durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($t = -1.836, p>0.05$).

Kendine ceza düzeyinin annenin çalışıp çalışmama durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($t = -.522, p>0.05$).

Somatizasyon düzeyinin annenin çalışıp çalışmama durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($t = 2.207, p<.05$). Bu sonuçlar çalışmayan annelerin ($\bar{X} = 11.097$) somatizasyon düzeyinin çalışan annelerden ($\bar{X} = 8.703$) yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Obsesif kompulsif bozukluk düzeyinin annenin çalışıp çalışmama durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($t = 1.769, p>0.05$).

Kişiler arası duyarlılık düzeyinin annenin çalışıp çalışmama durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($t = 2.574, p<.05$). Bu sonuçlar çalışmayan annelerin ($\bar{X} = 9.194$) kişiler arası duyarlılık düzeyinin çalışan annelerden ($\bar{X} = 6.886$) yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Depresyon düzeyinin annenin çalışıp çalışmama durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($t = 2.142, p<.05$). Bu sonuçlar çalışmayan annelerin ($\bar{X} = 16.062$) depresyon düzeyinin çalışan annelerden ($\bar{X} = 12.954$) yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Anksiyete düzeyinin annenin çalışıp çalışmama durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($t = 2.729, p<.05$). Bu sonuçlar çalışmayan annelerin ($\bar{X} = 9.675$) anksiyete düzeyinin çalışan annelerden ($\bar{X} = 6.979$) yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Öfke ve düşmanlık düzeyinin annenin çalışıp çalışmama durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($t = 1.895, p>0.05$).

Fobik anksiyete düzeyinin annenin çalışıp çalışmama durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($t = 2.988, p<.05$). Bu sonuçlar çalışmayan annelerin ($\bar{X} = 5.204$) fobik anksiyete düzeyinin çalışan annelerden ($\bar{X} = 3.227$) yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Paranoid düşünce düzeyinin annenin çalışıp çalışmama durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($t = 2.891, p<.05$). Bu sonuçlar çalışmayan annelerin ($\bar{X} = 4.418$) paranoid düşünce düzeyinin çalışan annelerden ($\bar{X} = 4.060$) yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Psikotizizm düzeyinin annenin çalışıp çalışmama durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($t = 2.938$, $p < .05$). Bu sonuçlar çalışmayan annelerin ($\bar{X} = 6.834$) psikotizizm düzeyinin çalışan annelerden ($\bar{X} = 4.491$) yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Ek skalalar düzeyinin annenin çalışıp çalışmama durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($t = 1.501$, $p > .05$).

8.8. Başa Çıkma Tutumları, Ruhsal Belirti Profilleri ve Annenin Bir İşte Çalışma Durumunun Öz Yeterlilik Algısını Yordama Düzeyi

“Başa çıkma tutumları, ruhsal belirti profilleri ve annenin bir işte çalışma durumunun öz yeterlilik algısını yordamaktadır.”

Araştırmanın son aşamasında başa çıkma tutumları, ruhsal belirti profilleri ve annenin bir işte çalışma durumunun öz yeterlilik algısını yordama düzeyini tespit etmek amacıyla regresyon analizi yöntemi kullanılmıştır. Ancak ruhsal belirti profillerinin alt faktörleri arasında yüksek korelasyon olduğundan alt faktörlerin ayrı ayrı regresyon modeline dahil edilmesinin “Çoklu Doğrusallık (Multicollinearity)” problemi yaratma durumu olduğundan değişkenler için toplam puanla çalışmaya karar verilmiştir. Başa çıkma tutumları, ruhsal belirti profilleri ve annenin bir işte çalışma durumunun öz yeterlilik algısını yordama durumunu tespit etmek için yapılan ilk analizde başa çıkma tutumlarının alt faktörlerinden sakınma kaçınma ($t = 1.733$, $p > 0.05$), kendine ceza ($t = -1.738$, $p > 0.05$) ve annenin bir işte çalışma durumunun ($t = 1.463$, $p > 0.05$) yordayıcı etkisi tespit edilememiştir. Analiz sonuçları Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Başa Çıkma Tutumları ve Ruhsal Belirti Profillerinin Öz Yeterlilik Algısını Yordama Düzeyi İçin Regresyon Analizi

	B	Standart Hata	β	<u>t</u>	<u>p</u>
Sabit	10.388	1.366		7.602	0.000*
Kendine Yardım	0.499	0.082	0.343	6.089	0.000*
Yaklaşım	0.370	0.086	0.285	4.312	0.000*

Uyum Sağlama	0.212	0.071	0.175	2.969	0.003*
Sosyal Belirti P.	-0.019	0.004	-0.190	-4.372	0.000*

$R = 0.772$, $\Delta R^2 = 0.589$, $F = 84.695$, ($p < 0.05$); * = $p < 0.05$

Tablo 8'deki bulgulara göre kendine yardım ($t = 6.089$, $p < 0.05$), yaklaşım ($t = 4.312$, $p < 0.05$), uyum sağlama ($t = 2.969$, $p < 0.05$) ve sosyal belirti profilleri ($t = -4.372$, $p < 0.05$) öz yeterlilik algısını yordadığı tespit edilmiştir. Buna ek olarak bu değişkenlerin öz yeterlilik algısının varyansının %59'unu açıklayabildiği tespit edilmiştir. Kurulan regresyon modeli aşağıdaki denklemle özetlenebilir:

$$\text{Öz Yeterlilik} = 10.388 + (\text{Kendine Yardım} * 0.499) + (\text{Yaklaşım} * 0.370) + (\text{Uyum Sağlama} * 0.212) + (\text{SBP} * -0.019)$$

Elde edilen sonuçlar kendine yardım tutumunda olan her bir puanlık artışın öz yeterlilik algısında 0.499 puan, yaklaşım tutumunda olan bir puanlık artışın öz yeterlilik algısında 0.370 puan, uyum sağlama tutumunda bir puanlık artışın öz yeterlilik algısında 0.212 puan artışa neden olduğu ancak sosyal belirti profillerindeki 1 puanlık artışın öz yeterlilik algısında 0.019 puan azalışa neden olduğu tespit edilmiştir. Modelin uyum değerlerini gösteren Varyans Enflasyon Faktörü ($VIF = 2.439$), tolerans değeri (0.41), Durbin Watson Testi (1.793) ve Mahalanobis Uzaklığının ($\bar{X} = 2.875$) kabul edilebilir olduğu tespit edilmiştir.

DOKUZUNCU BÖLÜM: TARTIŞMA

Araştırma kapsamında istatistiksel olarak ulaşılan sonuçların tartışması bu bölümde yer almaktadır. Bu araştırma çalışan okul öncesi annelerin ve çalışmayan annelerin ruhsal belirti profillerinin, öz yeterliklerinin ve başa çıkma tutumlarının karşılaştırılmasıdır. Ayrıca bu olguların bazı demografik özelliklere (katılımcının yaşı, yaşadığı şehir, eğitim durumu, medeni hali, anne ve babasının eğitim durumu, çalışıp çalışmadığı, gelir durumu, herhangi bir psikolojik yardım alıp almadığı, psikolojik rahatsızlığının olup olmadığı, 2-6 yaş arasında çocuğunun olup olmadığı, çocuğun bakım vereninin kim olduğunu, çocuğunun herhangi bir psikolojik destek alıp almadığı, çocuğu ile günde kaç saat vakit geçirdiği) göre değişkenlik gösterip göstermediğini de inceleme amacı vardır.

Bu araştırmanın hipotezleri aşağıda sıralanmıştır.

H1) Çalışmayan annelerin çalışan annelere göre öz yeterlilikleri daha güçlüdür.

H2) Çalışmayan annelerin çalışan annelere göre başa çıkma tutumları daha etkilidir.

H3) Çalışan annelerin ruhsal belirti profilleri, özellikle anksiyete ve depresyon düzeyleri çalışmayan annelere göre daha yüksektir.

H4) Başa Çıkma Tutumları, ruhsal belirti profilleri ve annenin bir işte çalışma durumu öz yeterlik algısını yordamaktadır.

9.1. “Çalışmayan Annelerin Çalışan Annelere Göre Öz Yeterlilikleri Daha Güçlüdür” Hipotezine Yönelik Tartışma

Araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda annelerin çalışma durumuna göre başa çıkma tutumları, öz yeterlik ve ruhsal belirti profil düzeyleri incelendiğinde aralarında fark olduğu tespit edilmiştir. Ulaşılan bulgular çerçevesinde çalışan annelerin çalışmayan annelere göre yüksek düzeyde öz yeterlik algısına sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu sonuçla kurulan hipotez doğrulanmamaktadır. Bu araştırmanın hipotezi çalışan annelerin çocukları ile geçirdikleri vakitlerin az olmasıyla birlikte suçluluk duygusuna kapılabileceği, aile dışında iş ve sosyal hayatlarında sorunlar ile karşılaştıkça problem çözme becerilerinde zorluk çekeceği ve olumsuz ruh halinin öz yeterliğini etkileyebileceği düşünülmüş ve oluşturulmuştur. Literatür çalışmalarına bakıldığında ise Annelerin çalışıp çalışmama durumlarına göre öz yeterliliklerinin incelendiği araştırmalarda farklı bulgular ortaya çıkmaktadır. Yapılan araştırmaların bir kısmında

annelerin çalışma durumlarına göre öz yeterliliklerinin anlamlı şekilde farklılaşmadığı ortaya çıkarken, diğer kısmında ise çalışmayan annelerin öz yeterliliklerinin çalışan annelere oranla daha düşük olduğu ortaya çıkmaktadır. Çeliköz, Yaşa ve Seçer'in (2008), araştırmalarının sonucunda , annelerin öz yeterliliklerinde çalışma durumları ile ilişkili bir farklılık görülmediği ortaya çıkmıştır. Yıldız Çiçekler ve arkadaşlarının (2014) araştırmalarının sonucunda ise, çalışmayan annelerin çalışan annelere göre öz yeterliliklerinin daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda eğitim seviyesinin öz yeterliğin önemli alt faktörlerinden olan yetenek ve güven için önemli bir değişken olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar eğitim seviyesinde yükselmenin yetenek ve güven düzeyinde artışa sebep olabileceğine işaret etmektedir. Ek olarak eğitim seviyesi artışının başa çıkma tutumlarından olan kendine yardım ve yaklaşım için de önemli bir etken olduğu ve kendine yardım ve yaklaşımın eğitim seviyesindeki artıştan etkilendiği söylenilebilir. Bu sonuçlar yüksek eğitim seviyesinin bireylerin olumlu ruhsal özelliklerindeki artışı desteklediğine işaret etmektedir.

Konuyla ilgili literatüre ve benzer çalışmalara bakıldığında, bu çalışmadan elde edilen bulgulara benzer yönde bulguların olduğu görülmüştür. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde eğitim seviyesi yüksek olan annelerin daha yüksek öz yeterliliğe sahip oldukları görülmektedir (Balat, 2014; Kotil, 2010; Holloway vd., 2005). Holloway ve arkadaşları (2005) tarafından yapılan çalışmada eğitim düzeyi arttıkça annelerin çocuklarla ilgilenme şeklinin değiştiği ve yüksek öz yeterliliğe sahip olduğu ifade edilmiştir. Eğitim seviyesinin ruhsal belirti profilleri üzerindeki etkisinin incelendiği çalışmalarda ise bu çalışmalara benzer sonuçlar elde edildiği gözlenmiştir. Nitekim ve arkadaşları (2009) tarafından yapılan çalışmada çeşitli demografik özelliklerin (cinsiyet, eğitim, gelir düzeyi) ruhsal belirti profilleri üzerindeki etkisi incelenmiş ve çalışma sonucunda eğitim seviyesi düştükçe katılımcıların psikolojik sağlamlıklarının da düştüğü ifade edilmiştir.

Başka bir çalışmada ise Şanlı ve Öztürk'ün (2012) okul öncesi eğitim gören çocukların annesiyle yaptığı çalışmada, üniversite mezunu olan annelerin, ilköğretim mezunu olan annelere göre daha düşük seviyede koruyucu tutum sergiledikleri tespit edilmiştir.

9.2. “Çalışmayan Annelerin Çalışan Annelere Göre Başa Çıkma Tutumları Daha Etkilidir” Hipotezine Yönelik Tartışma

Çalışma kapsamında elde edilen bulgular sonucunda çalışan annelerin çalışmayan annelere göre olumlu başa çıkma tutumlarına sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu bulgular sonucunda kurulan hipotez doğrulanmamıştır. Araştırmanın hipotezi oluşturulurken, annelerin üzerindeki sorumlulukların fazla olduğu bilinmesiyle birlikte özellikle çalışan annelerin bu sorumluluklarına ek olarak iş hayatının eklenmesi daha fazla stresli, kaygılı durumları beraberinde getirebileceği ve bu stresi yönetmek ile ilgili baş etme tutumlarında zorlanılacağı düşünülmüştür.

Altınay (2012) araştırmasında çalışan ile çalışmayan annelerin problem odaklı başa çıkma tutumlarının kullanımları açısından aralarında herhangi bir istatistiksel olarak farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Başa çıkma kavramı, kişinin stresli durumlarla mücadelesinde bilişsel, duygusal ve de davranışsal olarak ortaya koyduğu tepkilerin tümü olarak tanımlanabilir (Folkman ve Lazarus, 1986). Başa çıkma stratejileri her birey için farklı olabilmektedir. Bu başa çıkma stratejileri yaş, cinsiyet, hastalık, coğrafya gibi birçok durumlardan etkilenmektedir.

Araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda öz yeterlik ile başa çıkma tutumlarının genel olarak pozitif ilişki gösterdiği ancak öz yeterlik ile ruhsal belirti profilleri arasında negatif ilişkiselliğin olduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak sakınma ve kaçınma haricinde başa çıkma tutumları ile ruhsal belirti profilleri arasında negatif ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuçlar öz yeterliliğin artış gösterdiği durumlarda negatif ruh sağlığı durumlarının azalabileceğine işaret edebilir. Ek olarak olumlu başa çıkma tutumları ile öz yeterlik arasındaki korelasyonel bağ olumlu başa çıkma tutumlarının öz yeterlik algısı için pozitif etki yapabilir. Buna ek olarak olumlu başa çıkma davranışlarının negatif ruh sağlığı durumlarını azaltıcı bir etkisi olabileceği söylenilebilir. Ancak bu durumlar korelasyonel bağ için tersi olarak da düşünülebilir.

Literatür çalışmaları incelendiğinde bu çalışmalardan elde edilen bulgularla aynı ya da farklı yönde bulguların olduğu görülmüştür. Coleman ve Karraker'in (1997) yaptıkları çalışmada öz yeterlik ile psikolojik sağlamlığı arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç ile öz yeterliğin ve psikolojik sağlamlığın birbirine paralel olarak artıp azaldığı ifade edilmiştir.

9.3. “Çalışan Annelerin Ruhsal Belirti Profilleri, Özellikle Anksiyete ve Depresyon Düzeyleri Çalışmayan Annelere Göre Daha Yükdir.” Hipotezine Yönelik Tartışma

Yapılan araştırma sonucunda çalışan annelerde olumsuz ruh sağlığına işaret eden psikolojik yapıların da genel olarak düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu ile kurulan hipotez doğrulanmamıştır. Bu araştırmanın hipotezi oluşturulurken, annenin iş hayatının psikolojik sağlamlığını olumsuz etkileyebileceği düşünülmüştür. Ek olarak yoğun iş hayatı ile birlikte kendine yeterli zamanı ayıramama, ailevi problemler, çevresinden destek görememe, çocuğuna yetemediğini düşünme gibi düşünceler büyüyerek birtakım psikolojik problemlere yol açabileceği düşünülmüştür. Araştırmanın sonucuna bakıldığında ise genel itibarıyla çalışmanın annelerin ruh sağlığı üzerinde olumlu bir etki yarattığına işaret etmektedir. Bu konu ile ilgili yapılan literatür çalışmalarına bakıldığında çalışan annelerin daha düşük depresyon puan aldıkları gözlemlenmiştir (Lane vd., 1997, İnandı vd., 2002, Chaaya vd., 2002). Yapılan araştırmalarda ortamın sağlıklı olması ve çalışma düzenindeki kişilerin anneleri önemsemesinin depresyon ve anksiyete düzeylerini azalttığı tespit edilmiştir (Schwab- Reese, Ramirez, Ashida ve Peek-Asa, 2017).

Araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda bireylerin yaşlarının, çocuk sayısının ve çocuk ile geçirilen günlük sürenin bireylerin öz yeterlik, başa çıkma tutumları ve ruhsal belirti profilleri ile ilişki göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonuçlar bireylerin yaşlarının, çocuk sayısının ve çocuk ile geçirilen günlük sürenin artması öz yeterlik, başa çıkma tutumları ve ruhsal belirti profilleri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını göstermektedir. Literatürdeki çalışmalara bakıldığında bu çalışma ile elde edilen sonuçların diğer çalışmalarla karşılaştığı gözlemlenmiştir. Bahadır (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada annelerin sahip olduğu çocuk sayısı ile ruhsal belirti profillerinde pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Yapılan çalışmada annelerin sahip olduğu çocuk sayısı arttıkça psikolojik sağlamlıklarında olumlu yönde artış olduğu vurgulanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda annelerin çalışma durumuna göre başa çıkma tutumları, öz yeterlik ve ruhsal belirti profil düzeyleri incelendiğinde aralarında fark olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda çalışan annelerin çalışmayan annelere göre yüksek düzeyde öz yeterlik algısı ve olumlu başa çıkma tutumlarına sahip oldukları tespit edilmiştir. Buna ek olarak çalışan annelerde olumsuz ruh sağlığına işaret eden psikolojik

yapıların da genel olarak düşük olduğu söylenilebilir. Bu sonuçlar genel itibariyle çalışmanın annelerin ruh sağlığı üzerinde olumlu bir etki yarattığına işaret etmektedir. Bu konu ile ilgili yapılan literatür çalışmalarına bakıldığında çalışan annelerin daha düşük depresyon puan aldıkları gözlemlenmiştir (Lane vd., 1997, İnandı vd., 2002, Chaaya vd., 2002). Yapılan araştırmalarda ortamın sağlıklı olması ve çalışma düzenindeki kişilerin anneleri önemsemesi depresyon ve anksiyete düzeylerini azalttığı tespit edilmiştir (Schwab-Reese, Ramirez, Ashida ve Peek-Asa, 2017).

9.4. Başa Çıkma Tutumları, Öz yeterlik ve Ruhsal Belirti Profilleri Düzeyi Medeni Duruma Göre Farklaşmakta Mıdır?” Problemine Yönelik Tartışma

Araştırma sonuçları incelendiğinde medeni durumun öz yeterlik, başa çıkma tutumları ve ruhsal belirti profilleri için önemli etkenlerden olmadığı söylenilebilir. Bu sonuçlar evli ya da bekar olmanın öz yeterlik, başa çıkma tutumları ve ruhsal belirti profilleri üzerinde çok da etkili bir değişken olmadığına işaret etmektedir. Feyzioğlu ile Kuşçuoğlu (2011) araştırmalarında bekâr olan annelerin ekonomik durumları, çocukları ile kurmuş oldukları ilişkileri, tek ebeveyn olmanın sosyal yaşamlarına etkileri ve yaşamış oldukları hukuksal süreçlerin bekar anne üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırmanın sonucunda bekar olan annelerin çocuklarını yalnız yetiştirmekten endişe duydukları, ekonomik sorunlar yaşadıkları ve yaşamlarının bu değişimlerden olumsuz etkilendiği görülmektedir.

Canatan ve arkadaşlarının (2019) 233 bekâr annenin sosyal ile psikolojik problemlerini incelemek amacı ile yapmış olduğu çalışmanın sonucunda, bekâr annelerin en temel problemlerinin psikolojik alanda fazlaştığı tespit edilmiş ve de bekar annelerin %4,8 ve %17 arasında değişiklik gösteren depresyon ilk sırada olmak üzere çeşitli psikolojik problemler yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Bu çalışmaya ek olarak Karaca Aydın (2019) çalışmasında ise, bekâr anneliği, ekonomik, psikolojik, toplum algısı ve sosyal yaşam olmak üzere çeşitli boyutlarda incelemiş ve çalışmanın sonucunda bekâr annelerin yalnız kaldıklarında erkekler ile olan aynı haklara sahip olamamalarının sebebinin, fizyolojik değil, toplumun bekar olan anneye karşı tutumundan kaynaklandığını belirtmiştir.

9.5. “Başa Çıkma Tutumları, Ruhsal Belirti Profilleri ve Annenin Bir İşte Çalışma Durumu Öz Yeterlik Algısını Yordamaktadır.” Hipotezine Yönelik Tartışma

Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara göre kendine yardım, uyum sağlama ve sosyal belirti profilleri, öz yeterlik algısını yordadığı ve varyansının %59'unu açıklayabildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Literatür incelendiğinde Aksoy ve Diken'in (2009) yaptığı çalışmada annelerin var olan öz yeterlik seviyesinin bebeklerinin gelişimleri üzerinde olumlu ve anlamlı olarak etkilediği sonucu tespit edilmiştir.

Kurt ve Aslan'ın (2020) çalışmasında okul öncesi dönem aralığında çocuğa sahip annelerin ebeveynlik öz yeterlikleri ile tutumları ve psikolojik dayanıklılığı arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmalar kapsamında annelerin eğitim düzeyi ile ebeveynlik özyeterliliği arasındaki ilişkiye bakıldığında eğitim seviyesi arttıkça ebeveyn öz yeterliklerinin de olumlu ve anlamlı olarak arttığını görülmektedir. Çalışmada üniversite mezunu olan annelerin, ilkokul-ortaokul ile lise mezunu olan annelere oranla öz yeterliklerinin daha yüksek oranda çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmanın diğer sonucuna bakıldığında, annelerin gelir düzeylerinde artış oldukça ebeveyn öz yeterliklerinin de arttığı ortaya konulmuştur. Coleman ve Karraker (1997) yaptıkları çalışmada öz yeterlik ile psikolojik sağlamlığı arasında pozitif yönde bir ilişki bulduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç ile öz yeterliğin ve psikolojik sağlamlığın birbirine paralel olarak artıp azaldığı ifade edilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde yapılan araştırmadan elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlara ve elde edilen bulgular doğrultusunda çeşitli önerilere yer verilmiştir.

Yapılan araştırma sonucu elde edilen bulgular çerçevesinde çalışan annelerin ruhsal durumlarının, öz yeterlik ve başa çıkma tutumlarının çalışmayan annelere göre daha yeterli ve gelişmiş olduğu tespit edilmiştir. Okul öncesi dönem gelişiminde çocuğun ilk etkileşimde bulunduğu kişinin anne olduğu bilinmektedir. Bu dönemde anne ile çocuk arasındaki ilişkide annenin çocuğa karşı yaklaşımı, anneliğe dair bilgi ve tecrübesi, psikolojik sağlamlığı ve yaşı önemli faktörler arasında yer almaktadır. Bu açıdan çalışan ve çalışmayan okul öncesi annelerin ruhsal belirti profillerine, öz yeterliklerine ve başa çıkma tutumlarına dair yapılan araştırmalar önem arz etmektedir. Literatür incelendiğinde çeşitli yaş gruplarındaki çocukların annelerinin çalışma durumlarıyla ruhsal belirti profillerinin incelendiği çalışmalara rastlansa da Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Annelerinin Çalışma Durumlarıyla Ruhsal Belirti Profillerinin, Öz Yeterlik ve Başa Çıkma Tutumları inceleyen bir çalışmaya rastlanmadığı dikkat çekmektedir. Bu nedenle 2-6 yaş arası çocuğa sahip olan annelerin çalışma durumlarının çeşitli değişkenler üzerindeki etkisinin incelenmesine yönelik araştırmaların sayıca artırılması önem arz etmektedir.

Bu araştırma okul öncesi dönemdeki çocukların annelerinin çalışma durumlarının Ruhsal Belirti Profilleri, Öz Yeterlik ve Başa Çıkma Tutumları gibi değişkenler üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla ve bu yaş grubuyla ilgili farkındalığın artırılmasında yararlı olacağı düşüncesiyle yapılmıştır. Bu konu ile ilgili araştırmanın sonuçlarının tekrarlanabilirliğinin test edilebilmesi için yeni araştırmalara ihtiyaç duyulacaktır. Yapılacak yeni çalışmalarda, katılımcı sayısı artırılarak benzer yaş aralığındaki anne bireylerle çalışmanın karşılaştırmalı olarak test edilmesi uygun olacaktır. Ayrıca gelecekteki çalışmalarda öz yeterlik ve başa çıkma tutumlarını etkileyecek kişilik özellikleri, çocukluk çağı yaşantıları gibi değişkenlerinde değerlendirilmesi ve araştırmaya babalarında dahil edilerek yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Alisinanoğlu, F. & Ulutaş, İ. (2000). Çocuklarda kaygı ve bunu etkileyen etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*, 145, 15-19.
- Akkaş, İ. (2019). *İzlenim yönetimi ve beden*. İstanbul: Eğitim Kitabevi. ISBN: 9786057786067.
- Aksoy, V. & Diken, İ. H. (2009). Annelerin ebeveynlik öz yeterlik algıları ile gelişimi risk altında olan bebeklerin gelişimleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalara bir bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10(1), 59-68.
- Altınay, D. (2012). *Çalışam ve çalışmayan annelerin başa çıkma tutumları ve çocuk yetiştirme tutumları arasındaki farklılıkların incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, T.C. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Altındış, A., Altındış, S., Aslan, F. G., Aşıcı, N., Ekerbiçer, H. Ç., İnci, M. B. & Tokaç, M. (2017). Sosyal medya ağları ve sosyal görünüm anksiyetesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 64, 227-234.
- Aral, N., Kandır, A. & Yaşar, M. (2002). *Okul Öncesi Eğitim*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Aydın, C. & Tuncer, O. (1976). Annenin Ev Dışında Çalışmasının Çocuk Gelişimi ve Davranışına Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları*. XII, 30-35.
- Aydın, K. B. & Ömer, U. (2006). *Stresle başa çıkma*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım
- Aydoğan, Y. & Ömeroğlu, E. (2003). Erken çocukluk döneminde genel problem çözme becerilerinin kazandırılması. *OMEP 2003 Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı Bildiri Kitabı*, 2, 458-468.
- Aypay, A. (2010). Genel Öz Yeterlik Ölçeği' nin GÖYÖ Türkçe' ye uyarlama çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 113-131.
- Ayyıldız, T. (2005). *Zonguldak il merkezinde 0-6 yaş çocuğu olan annelerin çocuk yetiştirme tutumları*. Yüksek lisans tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.
- Bahadır, E. (2009). *Sağlıkla ilgili fakültelerde eğitime başlayan öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeyleri*. Yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Balat, G. U. (2014). Okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin özyeterlilik ve depresyon düzeylerinin incelenmesi. *Journal Of Human Sciences*, 11(2), 661-677.
- Baltaş, A. & Baltaş, Z. (2006). *Stres ve başa çıkma yolları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action*. New Jersey: Englewood Cliffs.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.
- Bond, D. S., Lyle, R. M., Tappe, M. K., Sheehafer, R. S. & D' Zurilla, T. J. (2002). Moderate aerobic exercise, t'ai chi and social problem-solving ability in relation to stres. *International Journal Of Stres Management*, 9(4), 329-340.

- Bowlby, J. (1965). *Child care and the growth of love*. New York: Penguin Books.
- Butler, A. C., Chapman, J. E., Forman, E. M. & Beck, A. T. (2006). The empirical status of cognitive behavioral therapy: A review of meta-analyses. *Clin Psychol Rev*, 26, 17- 31.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. & Köklü, N. (2016). *Sosyal bilimler için istatistik*. (18. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Carver, C. S., Scheier, M. F. & Weintraub, J. K. (1989). Assessing coping strategies: A theoretically based approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56(2), 267-283.
- Chaaya, M., Campbell, O. M., El Kak, F., et al. (2002). Postpartum depression: prevalence and determinants in Lebanon. *Arch Women Ment Health*, 5, 65-72.
- Chessick, R. D. (2007). *The future of psychoanalysis*. Albany: State University of New York Press.
- Coleman, P. K. & Karraker, K. H. (1997). Self-efficacy and parenting quality: Findings and future applications. *Developmental Review*, 18, 47–85.
- Cugmas, Z. (2007). Child's attachment to his/her mother, father and kindergarten teacher. *Early Childhood Development and Care*, 177(4), 349-368.
- Çağdaş, A. (2015). *Anne-baba-çocuk iletişimi*. (3. Basım). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Çelenk, S. (2003). Okul başarısının ön koşulu: Okul aile dayanışması. *İlköğretim Online E-Dergi*, 2, 28-34.
- Dönmez, M., Cıvan, H. Y., Ahlatçioğlu, E. N., Dülgeroğlu, D., Yazıcı, E., Aydın, N. (2017). Annelerin çalışma durumları ile depresyon ve anksiyete düzeyleri ilişkisinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 1, 17-22.
- Demirdöven, B. & Özyürek, A. (2023). Okul öncesi çocuğa sahip annelerin ebeveyn öz yeterliklerinin incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(38),539-554.
- Demiriz, S. & Öğretir, A. D. (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 105-122.
- Dereboy, İ. F. (1993). *Kimlik bocalaması, anlamak, tanımak, ele almak*. Malatya: Özmert Ofset.
- Dicle, A. N. & Ersanlı, K. (2015). Başa çıkma tutumlarını değerlendirme ölçeğinin Türkçeye uyarlanma geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(16), 111-126.
- Dinçmen, K. (2005). *Psikiyatri/Psikosomatik Tıp*. İstanbul: Pan Yayıncılık.

- Durukan, İ., Erdem, M., Tufan, E. A., Cöngöloğlu, A., Yorbık, Ö. & Türkbay, T. (2008). Dehb olan çocukların annelerinde depresyon ve anksiyete düzeyleri ile kullanılan başa çıkma yöntemleri: bir ön çalışma. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 9, 217-223.
- Erikson, E. (1984). *İnsanın sekiz çağı*. (V. Şar & B. ÜSTÜN, Çev.). Ankara.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity, youth and crisis*. New York: Norton.
- Folkman, S. & Lazarus, R. S. (1980). An analysis of coping in a middle-aged community sample. *J Health Soc. Behav*, 21, 219.
- Fromm, E. (1995). *Sevme sanatı*. (Y. Salman, Çev.). İstanbul: Payel Yayınevi.
- Feyzioğlu, S. & Kuşçuoğlu, C. (2011). Tek ebeveynli aileler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 26(26), 97-110.
- Gander, M. J. & Gardiner, H. W. (2007). *Çocuk ve ergen gelişimi*. (6. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- Gökçe, S. (2004). Stres yönetimi: Bedene yönelik teknikler. *Türk Psikoloji Bülteni*, 34(35), 128-163.
- Gregg, P. & Washbrook, E. (2003). The effects of early maternal employment on child development in UK-preliminary results under project: Understanding the impact of poverty on children of the 90's. *CMPO Working Paper Series*. No: 03/070.
- Harvey, A. G., Bryant, R. A. & Tarrier, N. (2003). Cognitive behaviour therapy for post traumatic stress disorder. *Clinical Psychology Review*, 23, 501-520.
- Helmsen, J., Koglin, U. & Petermann, F. (2011). Emotion regulation and aggressive behavior in preschoolers: the mediating role of social information processing. *Child Psychiatry ve Human Development*, 43(1), 87-101.
- Holloway, S., Suzuki, S., Yamamoto, Y. & Behrens, K. (2005). Parenting self-efficacy among Japanese mothers. *Journal of Comparative Family Studies*, 36, 61-76.
- İnandı, T., Elçi, O. C., Öztürk, A., et al. (2002). Risk factors for depression in postnatal first year, in eastern Turkey. *Int J Epidemiol*, 31, 1201-1207.
- Kotil, Ç. (2010). *Okul öncesi eğitim kurumuna yeni başlayan 5 yaş çocukların sosyal duygusal uyum düzeylerine annenin ebeveyn öz yeterlik algısı ile okul beklentilerine uyum düzeyinin etkisi*. Doktora tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kulaksızoğlu, A. (2019). *Ergenlik Psikolojisi*. (Geliştirilmiş 21. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kurt, H. & Aslan, D. (2020). Okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin öz- yeterlik, psikolojik sağlamlık ve ebeveyn tutumlarının incelenmesi. *Kadem Kadın Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 211-240.
- Kurbanoglu, S. (2004). Öz yeterlik inancı ve bilgi profesyonelleri için önemi. *Bilgi Dünyası*, 5(2), 137-152.
- Karaca-Aydın, S. (2019). Kadınlar için tek (yalnız) ebeveynlik ve zorlukları. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 23-34.

- Lane, A., Keville, R., Morris, M., et al. (1997). Postnatal depression and elation among mothers and their partners: prevalence and predictors. *Br J Psychiatry*, 171, 550-555.
- Lindon, J. (2012). *Understanding child development: linking theory and practice*. (2nd Edition). Londra: Hodder Education.
- Luszczynska, A., Scholz, U. & Schwarzer, R. (2005). The general self efficacy scale: multicultural validation studies. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 139(5), 439-457.
- Onbaşıoğlu, M. (2004). Stresle baş etmede zihinsel yöntemler. *Türk Psikoloji Bülteni*, 10(34-35), 103.
- Orçan, M. & Deniz, M. E. (2004). Anaokuluna devam eden 6 yaş grubu çocuklarının sosyal uyumlarının incelenmesi. *First International Pre-School Education Conference. Bildiriler Kitabı*. İstanbul.
- Russell, H., & Thornton, M. (2009). Parental employment and child outcomes at 9 years. *National Longitudinal Study of Children*.
- Sabounchi, F. & Lundh, L. G. (1996). Perfectionism, self-consciousness and anxiety. *Personality and Individual Differences*, 22, 921-928.
- Sadock, B. J., Sadock, V. A. & Ruiz, P. (2016). *Kaplan & Sadock psikiyatri: davranış bilimleri/klinik psikiyatri*. (A. Bozkurt, Çev.). 11.baskı. Ankara-İstanbul: Güneş Tıp Kitabevleri.
- Santrock, J. W. (2017). *Yaşam boyu gelişim*. (G. Yüksel, ed.). Nobel Akademik Yayıncılık. s. 20-25.
- Schunk, D. H. (1983). Developing children's self-efficacy and skills: The roles of social comparative information and goal setting. *Contemporary Educational Psychology*, 8, 76-86.
- Schwab-Reese, L. M., Ramirez, M., Ashida, S. & Peek-Asa, C. (2017). Psychosocial employment characteristics and postpartum maternal mental health symptoms. *American Journal of Industrial Medicine*, 60(1), 109-120.
- Seçer, Z., Çeliköz, N. & Yaşa, S. (2008). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların annelerinin ebeveynliğe yönelik tutumları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 413-428.
- Shelton, S. H. (1990). Developing the construct of general self-efficacy. *Psychological Reports*, 66, 987-994.
- Snyder, C. R. & Lopez, S. J. (2001). *Handbook of positive psychology*. Oxford University Press.
- Steptoe, A., Edwards, S., Moses, J. & Methews, A. (1989). The effects of exercise training on moods and perceived coping anxious adults from the general population. *Journal Of Psychosomatic Research*, 5(33), 537-547.
- Şahin, N. H. (1998). *Stresle başa çıkma: olumlu bir yaklaşım*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

- Şahin, N. H. (2010). *Stresle başa çıkma: olumlu bir yaklaşım*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Şanlı D. & Öztürk C. (2012). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 60-70.
- Şehirli, N. (2007). *Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği'nin geliştirilmesi ve bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tezel-Şahin, F. & Özyürek, A. (2010). *Anne baba eğitimi ve okul öncesinde aile katılımı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Topçu, Y. (2018). Çalışan kadın ve aile. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 1(2), 44-75.
- Trawick-Smith, J. (2018). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim [Çok Kültürlü Bakış Açısı]*. (B. Akman, Çev.). Ankara: Nobel Akademi.
- Uzunsakal, E. & Yıldız, D. (2018). Alan araştırmalarında güvenilirlik testlerinin karşılaştırılması ve tarımsal veriler üzerine bir uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 14-28.
- Wilbrandt, E. Ç., Aydoğan, Y. & Kılınç, F. E. (2008). *Montessori yöntemi ile kaynaştırma eğitimi*. Ankara: Poyraz Ofset.
- Yaşar, F. (2009). *İlköğretime devam eden öğrencilerin anne-çocuk ilişkisini kabul ve reddedici algılama düzeyinin annenin evlilik doyumu ve evlilik uyumu düzeyiyle ilişkisi*. Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yavuzer, H. (2019). *Ana-Baba Çocuk*. (29. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldız-Çiçekler, C., Girgin-Büyükbayraktar, C., Konuk-Er, R. & Alakoç-Pirpir, D. (2014). 1-3 Yaş arasında çocuğu bulunan annelerin öz yeterlikleri ile mükemmeliyetçilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(26), 109-124.
- Zuckerman, M. & Gagne, M. (2003). The COPE revised: proposing a 5-Factor model of coping strategies. *Journal of Research in Personality*, 37(3), 169-204.

EK 1. BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Merhabalar, sizi yüksek tez çalışmasına veri sağlamak amacıyla yürütülen "Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Annelerinin Çalışma Durumlarıyla Öz Yeterlik ve Başa Çıkma Tutumları İlişkisi" adlı tez çalışmasına katılmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın konusu, okul öncesi dönemdeki çocukların (2-6 yaş) annelerinin çalışma durumlarıyla ruhsal belirti profilleri, öz yeterlik ve başa çıkma tutumları ilişkisinin incelenmesidir. Araştırmanın amacı ise çalışan anneler ile çalışmayan annelerin ruhsal belirti profillerinin, öz yeterliklerinin ve başa çıkma tutumlarının karşılaştırılmasıdır. Bu araştırmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Araştırmayı yanıtlamanız, araştırma için onam verdiğiniz anlamında yorumlanacaktır. Size verilen formlardaki soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya etkisi altında olmayınız. Bu formda bulunan kişisel bilgiler tamamen gizli tutulacak olup kimseyle paylaşılmayacaktır.

Sayın katılımcı,

Bu araştırma İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Klinik Psikoloji yüksek lisans öğrencisi Psk. Irmak EMÜL tarafından Prof. Dr. Devran TAN danışmanlığında yürütülmektedir. Araştırmamız tahminen 25-30 dakika sürmektedir. Araştırmanın sağlıklı yürütülebilmesi için sizden beklenen soruları içtenlikle yanıtlamanızdır. Lütfen 20-55 yaş arasındaysanız ve 2-6 yaş aralığında çocuğunuz var ise sorulara cevap veriniz.

Araştırmacı: Psk. Irmak Emül

EK 2. SOSYODEMOGRAFİK VERİ FORMU

1) Yaşınız:

2) Yaşadığınız Şehir:

3) Eğitim Durumunuz?:

4) Eğitim durumu:

a) ilkokul mezunu b) lise mezunu c) üniversite ve üzeri

5) Medeni haliniz:

a) evli b) bekar

6) Annenizin eğitim durumu:

a) ilkokul mezunu b) lise mezunu c) üniversite ve üzeri

7) Babanızın eğitim durumu:

a) ilkokul mezunu b) lise mezunu c) üniversite ve üzeri

8) Çalışıyor musunuz?:

a) evet b) hayır

9) Gelir durumunuzu nasıl tanımlarsınız?:

a) düşük b) orta c) yüksek d) çok yüksek

10) Daha önce herhangi bir psikolojik yardım aldınız mı?

a) evet b) hayır

11) Almış olduğunuz psikiyatrik bir tanı var mı? (Cevabınız evet ise ne tür bir tedavi aldığınızı ve ne kadar süredir devam ettiğinizi açıklayınız):

a) evet b) hayır

12) 2-6 yaş arası çocuğunuz var mı? (Cevabınız evet ise sayısını belirtiniz):

a) evet b) hayır

13) Çocuğunuzun bakım vereni kim?

a) anne b) baba c) diğer

14) Çocuğunuz herhangi bir okul öncesi kurumuna gidiyor mu?:

a) evet b) hayır

15) Okul öncesi kurumuna devam eden kaç çocuğunuz var?:

16) Çocuğunuz için daha önce herhangi bir psikolojik yardım aldınız mı?:

a) evet b) hayır

17) Çocuğunuzun almış olduğu herhangi bir psikiyatrik tanı var mı? (Cevabınız evet ise ne tür bir tedavi aldığınızı ve ne kadar süredir devam ettiğiniizi açıklayınız):

a) evet b) hayır

18) Çocuğunuz ile günde kaç saat vakit geçirirsiniz?:

EK 3. GENEL ÖZ YETERLİK ÖLÇEĞİ

	Tamamen yanlış	Biraz doğru	Orta düzeyde doğru	Tamamen doğru
1) Yeterince çaba harcarsam, zor sorunları çözmenin bir yolunu daima bulabilirim.....	☐	☐	☐	☐
2) Bana karşı çıktığımda, istediğimi elde etmemi sağlayacak bir yol ve yöntem bulabilirim.....	☐	☐	☐	☐
3) Amaçlarıma bağlı kalmak ve bunları gerçekleştirmek benim için kolaydır.....	☐	☐	☐	☐
4) Beklenmedik olaylarla etkili bir biçimde başa çıkabileceğime inanıyorum.....	☐	☐	☐	☐
5) Yeteneklerim sayesinde beklenmedik durumlarla nasıl baş edebileceğimi biliyorum.....	☐	☐	☐	☐
6) Gerekli çabayı gösterirsem, birçok sorunu çözebilirim.....	☐	☐	☐	☐
7) Baş etme gücüme güvendiğim için zorluklarla karşılaştığımda soğukkanlılığımı koruyabilirim....	☐	☐	☐	☐
8) Bir sorunla karşılaştığımda, genellikle birkaç çözüm yolu bulabilirim.....	☐	☐	☐	☐
9) Başım dertte olduğunda, genellikle bir çözüm düşünebilirim.....	☐	☐	☐	☐
10) Önüme çıkan zorluk ne olursa olsun, üstesinden gelebilirim.....	☐	☐	☐	☐

EK 4. BAŞA ÇIKMA TUTUMLARI ÖLÇEĞİ COPE-R

		Asla Böyle Yapmam	Çok Az Böyle Yaparım	Böyle Yaparım	Çoğunlukla Böyle Yaparım
1	Duygularımı ifade etmek için zaman ayırırım.	1	2	3	4
2	Duygularımı - hislerimi açığa vurmaya çalışırım.	1	2	3	4
3	Duygularımı başkalarıyla tartışırım.	1	2	3	4
4	Arkadaşlarımdan veya akrabalarımdan duygusal destek almaya çalışırım.	1	2	3	4
5	Ne hissettiğimi birileriyle paylaşıyorum.	1	2	3	4
6	Bir durumla ilgili daha fazla bilgi almak için birileriyle konuşurum.	1	2	3	4
7	Bütün gücümle yaptığım işe yoğunlaşıyorum.	1	2	3	4
8	Problemi çözmek için farklı yolları denerim.	1	2	3	4
9	Problemin üstesinden gelebilmek için hemen harekete geçerim.	1	2	3	4
10	Bir şeyler yapacağım zaman adım adım ilerlerim.	1	2	3	4
11	Yapacağım işle ilgili bir strateji belirlemeye çalışırım.	1	2	3	4
12	Adımlarımı düşünerek atarım.	1	2	3	4
13	Yaptığım işe başka şeylerin engel olmasını önlemek için yoğun çaba harcarım.	1	2	3	4
14	Her durumda iyimser olmaya çalışırım.	1	2	3	4
15	Her ne üzerinde çalışırsam çalışayım olumlu duygularla yola çıkarım.	1	2	3	4
16	Bir şeyler kötü gözükse bile yaptığım işe olumlu bakmaya devam ederim.	1	2	3	4
17	Yeni fikirlere çabuk uyum sağlarım.	1	2	3	4

		Asla Böyle Yapmam	Çok Az Böyle Yaparım	Böyle Yaparım	Çoğunlukla Böyle Yaparım
18	Ortaya çıkan durumun gerçekliğini kabullenirim.	1	2	3	4
19	Bir şeyi daha olumlu göstermek için onu başka bir açıdan görmeye çalışırım.	1	2	3	4
20	Önemsediğim başka bir şeyler bulmaya çalışırım.	1	2	3	4
21	Kendime “bu durumun gerçek olmadığını” söylerim.	1	2	3	4
22	Ortaya çıkan durum gerçekten olmamış gibi davranırım.	1	2	3	4
23	Ortaya çıkan durumla baş edemeyeceğimi kabul eder ve denemeyi bırakırım.	1	2	3	4
24	İstediğim şeyi almak için girişimde bulunmam.	1	2	3	4
25	Başıma gelen bir işle ilgili başkalarını veya başka bir şeyi suçlarım.	1	2	3	4
26	Her şeyi unutmaya çalışırım.	1	2	3	4
27	Kendimi suçlarım.	1	2	3	4
28	Problemin kaynağı olarak kendimi görürüm.	1	2	3	4
29	Kendimi eleştirir veya azarlarım.	1	2	3	4
30	Bana sorun yaşatan şey zihnimi sürekli meşgul eder.	1	2	3	4
31	Bir problemi takıntı yapıp tekrar tekrar onu yaşarım.	1	2	3	4
32	Problemimi sürekli kara kara düşünürüm.	1	2	3	4

EK 5. SCL-90R TARAMA TESTİ

Aşağıdaki soruların karşısına sizin için en uygun cevabı işaretleyiniz.	Hiç	Çok az	Orta derecede	Oldukça fazla	Aşırı düzeyde
1. Baş ağrısı					
2. Sinirlilik ya da içinin titremesi					
3. Zihinden atamadığınız yineleyici (tekrarlayıcı), hoşla gitmeyen düşünceler					
4. Baygınlık veya baş dönmeler					
5. Cinsel arzu ve ilginin kaybı					
6. Başkaları tarafından eleştirilme duygusu					
7. Herhangi bir kimsenin düşüncelerinizi kontrol edebileceği fikri					
8. Sorunlarınızdan pek çoğu için başkalarının suçlanması gerektiği duygusu					
9. Olayları anımsamada (hatırlamada) güçlük					
10. Dikkatsizlik veya sakarlıkla ilgili endişeler					
11. Kolayca gücenme, rahatsız olma hissi					
12. Göğüs veya kalp bölgesinde ağrılar					
13. Caddelerde veya açık alanlarda korku hissi					
14. Enerjinizde azalma veya yavaşlama hali					
15. Yaşamınızın sona ermesi düşünceleri					
16. Başka kişilerin duymadıkları sesleri duyma					
17. Titreme					
18. Çoğu kişiye güvenilmemesi gerektiği düşüncesi					
19. İştah azalması					

20. Kolayca ağlama					
21. Karşı cinsten kişilerle ilgili utangaçlık ve rahatsızlık hissi					
22. Tuzağa düşürülmüş veya yakalanmış olma hissi					
23. Bir neden olmaksızın aniden korkuya kapılma					
24. Kontrol edilmeyen öfke patlamaları					
25. Evden dışarı yalnız çıkma korkusu					
26. Olanlar için kendini suçlama					
27. Belin alt kısmında ağrılar					
28. İşlerin yapılmasında erteleme düşüncesi					
29. Yalnızlık hissi					
30. Karamsarlık hissi					
31. Her şey için çok fazla endişe duyma					
32. Her şeye karşı ilgisizlik hali					
33. Korku hissi					
34. Duygularınızın kolayca incitilebilmesi hali					
35. Diğer insanların sizin özel düşündüklerinizi bilmesi hissi					
36. Başkalarının sizi anlamadığı veya hissedemeyeceği duygusu					
37. Başkalarının sizi sevmediği ya da dostça olmayan davranışlar gösterdiği hissi					
38. İşlerin doğru yapıldığından emin olabilmek için çok yavaş yapmak					
39. Kalbin çok hızlı çarpması					
40. Bulantı veya midede rahatsızlık hissi					
41. Kendini başkalarından aşağı görme					

42. Adele (kas) ağrıları					
43. Başkalarının sizi gözlediği veya hakkınızda konuştuğu hissi					
44. Uykuya dalmada güçlük					
45. Yaptığınız işleri bir ya da birkaç kez kontrol etme					
46. Karar vermede güçlük					
47. Otobüs, tren, metro gibi araçlarla yolculuk etme korkusu					
48. Nefes almada güçlük					
49. Soğuk ve sıcak basması					
50. Sizi korkutan belirli uğraş, yer veya nesnelerden kaçınma durumu					
51. Hiçbir şey düşünememe hali					
52. Bedeninizin bazı kısımlarında uyuşma, karıncalanma olması					
53. Boğazınıza bir yumru tıkanmış olma hissi					
54. Gelecek konusunda ümitsizlik					
55. Düşüncelerinizi bir konuya yoğunlaştırmada güçlük					
56. Bedeninizin çeşitli kısımlarında zayıflık hissi					
57. Gerginlik veya coşku hissi					
58. Kol ve bacaklarda ağırlık hissi					
59. Ölüm ya da ölme düşünceleri					
60. Aşırı yemek yeme					
61. İnsanlar size baktığı veya hakkınızda konuştuğu zaman rahatsızlık duyma					
62. Size ait olmayan düşüncelere sahip olma					
63. Bir başkasına vurmak, zarar vermek, yaralamak dürtülerinin olması					

64. Sabahın erken saatlerinde uyanma					
65. Yılanma, sayma, dokunma gibi bazı hareketleri yenileme hali					
66. Uykuda huzursuzluk, rahat uyuyamama					
67. Bazı şeyleri kırıp dökme isteği					
68. Başkalarının paylaşıp kabul etmediği inanç ve düşüncelerin olması					
69. Başkalarının yanında kendini çok sıkılgan hissetme					
70. Çarşı, sinema gibi kalabalık yerlerde rahatsızlık hissi					
71. Her şeyin bir yük gibi görünmesi					
72. Dehşet ve panik nöbetleri					
73. Toplum içinde yiyip-içerken huzursuzluk hissi					
74. Sık sık tartışmaya girme					
75. Yalnız bırakıldığınızda sinirlilik hali					
76. Başkalarının sizi başarılarınız için yeterince takdir etmediği duygusu					
77. Başkalarıyla birlikte olunan durumlarda bile yalnızlık hissetme					
78. Yerinizde duramayacak ölçüde huzursuzluk duyma					
79. Değersizlik duygusu					
80. Size kötü bir şey olacakmış duygusu					
81. Bağırma ya da eşyaları fırlatma					
82. Topluluk içinde bayılacağınız korkusu					
83. Eğer izin vererseniz insanların sizi sömüreceği duygusu					
84. Cinsellik konusunda sizi çok rahatsız eden düşüncelerinizin olması					

85. Günahlarınızdan dolayı cezalandırılmanız gerektiği düşüncesi					
86. Korkutucu türden düşünce ve hayaller					
87. Bedeninizde ciddi bir rahatsızlık olduğu düşüncesi					
88. Başka bir kişiye karşı asla yakınlık duyamama					
89. Suçluluk duygusu					
90. Aklınızda bir bozukluğun olduğu düşüncesi					

ETİK KURUL KARAR SURETİ

T.C. İSTANBUL NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ ETİK KURULU KARAR SURETİ

Toplantı Tarihi : 05.12.2023
Toplantının Yeri: Nişantaşı Üniversitesi Toplantı Odası
Toplantı Sayı : 2023/43
Toplantı Saati : 14:00

Toplantıya Katılanlar:

Prof. Dr. Uğur YOZGAT	Başkan
Doç. Dr. Umut BAŞOĞLU	Başkan Yardımcısı
Prof. Dr. Yılmaz GÖBENEZ	Üye
Prof. Dr. Ömer Cüneyt BİNATLI	Üye
Prof. Dr. Ahmet İrfan YÜKLER	Üye
Dr. Öğr. Üyesi Kıymet Aslı KİREÇTEPE AYDIN	Üye
Öğr. Gör. Erkul BULUT	Üye
Demet ÖVELEK	Raportör

Gündem:

Gündem1. Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Klinik Psikoloji program öğrencisi Irmak Emül'ün yardımcı araştırmacı ve sorumlu araştırmacı Prof. Devran Tan'ın bulunduğu "Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Annelerinin Çalışma Durumlarıyla Öz Yeterlik ve Başa Çıkma Tutumları İlişkisi" adlı çalışmasının görüşülmesi.

KARARLAR:

Karar1. Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Klinik Psikoloji program öğrencisi Irmak Emül'ün yardımcı araştırmacı ve sorumlu araştırmacı Prof. Devran Tan'ın bulunduğu "Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Annelerinin Çalışma Durumlarıyla Öz Yeterlik ve Başa Çıkma Tutumları İlişkisi" adlı çalışması görüşüldü. Yapılan görüşmede çalışmanın Üniversitemiz Etik Kurulu Yönergesi hükümleri gereğince etik ve bilimsel açıdan sakınca bulunmaması nedeniyle uygunluğuna oy birliği ile karar verildi.

Prof. Dr. Uğur YOZGAT
Başkan

ÖLÇEK İZNİ

Genel Öz Yeterlik Ölçeği İZNİ

Gelen kutusu

ben 16 Kas 2023
alıcı: ayseaypay ✓

Sayın Ayşe AYPAY

İsmim Irmak EMÜL. İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisiyim. Gerçekleştireceğim yüksek lisans çalışmam kapsamında uyarladığınız Genel Öz Yeterlik Ölçeği'ni kullanmak için izin istiyorum. İzin ve içerik bilgileri için cevabınızı bekliyorum.

Saygılarımla

Ayşe Aypay 18 Kas 2023
alıcı: ben ✓

Merhaba,

Ölçek formu ektedir.

Prof. Dr. Ayşe AYPAY
Eskisehir Osmangazi Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Meşelik Kampüsü 26480
Eskisehir, Türkiye
E-mail:
Tel : +
Faks :

ÖLÇEK İZNİ

Sayın ABDULLAH NURİ DİCLE,

İsmim Irmak EMÜL. İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisiyim. Gerçekleştireceğim yüksek lisans çalışmam kapsamında uyarladığınız Cope Başa Çıkma Tutumları Değerlendirme Ölçeği'ni kullanmak için izin istiyorum. İzin ve içerik bilgileri için cevabınızı bekliyorum.

Saygılarımla

Abdullah Nu... 16 Kas 2023

alıcı: ben v

Türkçe diline çevir

Irmak Hanım merhaba,
Türkçe' ye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışmasını yapmış olduğumuz Başa Çıkma Tutumlarını Değerlendirme Ölçeğini çalışmanızda kullanabilirsiniz. Ölçeği, geçerlik – güvenirlik çalışmalarını ve yayımlanmış makale halini ekte gönderiyorum. Ölçekle ilgili sormak istediğiniz bir şey olursa her zaman seve seve yardımcı olabilirim. Şimdiden iyi çalışmalar dilerim...

Dr. Abdullah Nuri Dicle
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Psikoloji Bölümü A Blok Kat:3
Atakum - SAMSUN